

Täysistunto

Perjantai 27.3.2020 klo 20.39—22.59

Täysistunto alkoi klo 20.39. Täysistunto päättyi klo 22.59.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (20.39—22.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Valtioneuvoston asetus valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta

Muu asia M 9/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 8/2020 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 8/2020 vp. Nyt päätetään, saako asetus jäädä voimaan vai onko se kumottava osittain tai kokonaan ja onko se voimassa säädetyn vai sitä lyhyemmän ajan.

Keskustelu

20.40 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esitelen tämän mietinnön keskeiset kohdat:

Valtioneuvosto on yleisistunnossa 27.3.2020 hyväksynyt valtioneuvoston asetuksen valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta. Kyseessä on valmiuslain 6 §:n mukainen käyttöönottoasetus. Asetuksella kumotaan aikaisempi samanniminen asetus. Eduskunnan täysistunto on 27.3.2020 lähettänyt asian mietinnön laatimista varten perustuslakivaliokuntaan.

Asetuksessa säädetään valmiuslain 3 §:n 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa käyttöönotettavista liikkumisrajoituksia koskevista toimivaltuuksista. Valmiuslain 118 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan tilapäisesti enintään kolmeksi kuukaudeksi

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

kerrallaan kieltää oikeus oleskella ja liikkua tietyllä paikkakunnalla tai alueella taikka rajoittaa niitä, jos se on välttämätöntä ihmisten henkeä tai terveyttä uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi.

Perustuslakivaliokunta on toistuvasti kiinnittänyt huomiota siihen, että valmiuslain soveltamista koskevat asetukset tulisi antaa vasta kun eduskunta on tehnyt valmiuslain 6 §:n mukaisen päätöksen käyttöönottoasetuksen voimassaolosta. Nyt annetulla asetuksella kumottu 25.3.2020 annettu asetus oli säädetty sen johtolauseen mukaan valmiuslain 6 §:n nojalla. Asetuksessa ei kuitenkaan ainoastaan säädetty valmiuslain 6 §:n mukaisesta valtuuksien käyttöönotosta, vaan myös valmiuslain 118 §:n mukaisesti niiden soveltamisesta. Kumotun asetuksen 2 § sisälsi valmiuslain 118 §:n nojalla annettavat säännökset liikkumisvapauden rajoituksista. Perustuslakivaliokunta huomauttaa, että asetuksen 2 §:ään sisältyvä sääntely olisi voitu antaa vasta kun eduskunta on tehnyt valmiuslain 6 §:n mukaisen päätöksen käyttöönottoasetuksen voimassaolosta. Valtioneuvoston 25.3.2020 hyväksytyn asetuksen antamisessa omaksuma menettelytapa on perustuslakivaliokunnan tuoreiden kannanottojen vastainen, minkä lisäksi se on valmiuslain systematiikan kannalta oikeudellisesti virheellinen. Sittenkin 27.3.2020 annetussa asetuksessa sanottu puute on korjattu, ja asetuksen sisällön voidaan katsoa pysyvän valmiuslain 6 §:ssä käyttöönottoasetuksen sisällöstä säädettyissä puitteissa.

Asetuksella säädettävien toimivaltuuksien käyttöönoton tarkoituksena on perustelumuistion mukaan rajoittaa ja hidastaa virustartunnan leviämistä ihmisten välisissä kontakteissa siten, että virustartunnasta seuraava tautitaakka on väestössä samanaikaisesti mahdollisimman pieni. Valtioneuvoston perustelumuistiossa esittämän tilannearvion mukaan 118 §:n käyttöönotto on välttämätöntä epidemian etenemisen hillitsemiseksi, jotta terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyky voidaan turvata pandemian aikana ja jotta erityisesti mahdollisuus ihmishenkiä pelastavaan tehohoitoon olisi turvattu.

Perustuslakivaliokunnan mielestä oikeus liikkua vapaasti paikasta toiseen on ihmisyksilön itsemääräämisoikeuden tärkeä osatekijä. Perustuslain 9 §:n 1 momentti kattaa valiokunnan mielestä oikeuden liikkua maassa paikkakunnalta toiselle ja yksittäisen paikkakunnan sisällä. Ottaen huomioon valmiuslain käyttöönotolle pandemiatilanteessa osoitettavat erittäin painavat tavoitteet turvata terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyky ja sitä kautta torjua ihmisten henkeen ja terveyteen kohdistuvia vakavia uhkatekijöitä, perustuslakivaliokunta pitää liikkumisvapauden rajoitusten käyttöönottoa sinänsä hyväksyttävänä ja valiokunnan saaman selvityksen valossa myös välttämättömänä.

Perustuslakivaliokunta korostaa, että epidemian edetessä Uudeltamaalta muualle Suomeen niin laajasti, että 118 §:n mukaisella liikkumisrajoituksella ei ole enää oikeudellisia perusteita tai ne ovat muuttuneet, rajoitusta muutetaan tai asetus kumotaan.

Eduskunnan päätettyä, ettei valtioneuvoston asetusta valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta ole kumottava, valtioneuvosto voi antaa valmiuslain 118 §:n soveltamista koskevan asetuksen.

Liikkumisrajoituksia asetettaessa tulee sääntelyn oikeasuhtaisuuden vuoksi ottaa huomioon liikkuminen välttämättömien syiden vuoksi. Hallituksen mielestä kumotun asetuksen 2 §:ssä oli säännös tällaisesta välttämättömästä liikkumisesta. Perustuslakivaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että myös opiskelu saattaa muodostaa välttämättömän syyn liikkumiselle, jos nyt arvioitava asetus on voimassa pidempään kuin varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista väliaikaisista rajoituksista annettu valtioneuvoston asetus. Lisäksi valiokunta painottaa, että ehdotetun

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

kaltainen, syvälle käyvää puuttumista perustuslain 9 §:ssä turvattuun liikkumisvapauteen merkitsevä rajoitus voidaan perustaa vain täsmällisellä ja tarkkarajaisella sääntelyllä, eikä esimerkiksi perusteluissa tehdyin maininnoin.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan päätösehdotus on, että valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta 27.3.2020 annettu valtioneuvoston asetus saa jäädä voimaan. Tämä on valiokunnan yksimielinen kanta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Meillä on puoleenyöhön vähän reilu kolme tuntia aikaa, ja valtioneuvoston pitää sitä ennen soveltamisasetus saattaa voimaan. Pyydän ottamaan tämän huomioon keskusteltaessa.

20.46 Erkki Tuomioja sd: Herra puhemies! Eduskunnan aikataulut ja työtavat ovat näinä aikoina menneet täysin uusiksi, ja se on ollut perusteltua ja välttämätöntä. Totta kai meidän edustajien ja koko eduskunnan on osoitettava tässä tilanteessa joustavuutta kaikin tavoin. Haluan osoittaa erityisen kiitoksen puhemiehille ja ryhmille, jotka ovat tätä työtä täällä olleet valmiit muokkaamaan tarpeen vaatimalla tavalla.

Hallitus on joutunut valmistelemaan esityksiä kovassa kiireessä ja paineessa, ja niitä on myöskin täällä käsitelty varsin kiireellisinä. Mutta ne eivät kuitenkaan ole olleet mitään läpihuutoasioita sillä tavoin, että eduskunta olisi laiminlyönyt velvollisuutensa tarkastella niitä huolellisesti, ja siksi monet valiokunnat ovat tehneet niihin myös tarpeellisia muutoksia ja tarkennuksia. Mielestäni myöskin perustuslakivaliokunta on tässä tehnyt hyvää ja huolellista työtä, koska me olemme todellakin hyvin kauaskantoisten, periaatteellistenkin menetelmien ja kysymysten kanssa tekemisissä.

Me emme ole mitään epidemiologian asiantuntijoita, mutta ymmärrämme kyllä hyvin ne perustelut, joiden perusteella on nyt päädytty näiden valmiuslakien käyttöönottoon ja niihin toimenpiteisiin, jotka ovat siis sekä hyväksyttäviä että välttämättömiä. Tietenkään ei ole yhtä selvää se, ovatko nämä juuri nyt oikeita, toimivia ja parhaita toimenpiteitä. Sen me tiedämme vasta sitten, kun jälkikäteen teemme arviota. Nyt on noudatettava varovaisuusperiaatetta, ja kaikkien on syytä myöskin menetellä niiden ohjeiden ja määräysten mukaisesti, joita on annettu.

En sano tätä sen vuoksi, että varaisin kenellekään mahdollisuutta jälkiviisasteluun, mutta jälkiviisastumista me kaikki varmasti tällaisen tilanteen jälkeen tarvitsemme. Se koskee meitä ihan kaikkia, ja tämä koskee myöskin kansainvälistä yhteisöä, koska tämä ei ole mikään suomalainen ongelma.

Onneksi me elämme täällä sellaisessa hyvinvointivaltiossa, jossa menestymis- ja menestymismahdollisuutemme eivät ole kiinni varallisuudesta, vaan kaikista ihmisistä pidetään samoin perustein huolta. Yhtä tärkeätä ja onnellista on se, että me olemme suomalaisessa demokraattisessa oikeusvaltiossa ja tällaisessa valtiossa silloin, kun perusteet ovat olemassa, niin kuin nyt on, niin voidaan myöskin hyväksyä tällaiset toimenpiteet. Tämä ei ole missään päin maailmaa itsestäänselvyys. Me näemme nyt tälläkin hetkellä sen, mitenkä tätä tilannetta käytetään jopa joissain Euroopan unionin jäsenvaltioissa, meillä lähellä olevissakin valtioissa — kauemmista valtioista puhumattakaan. En lähde nyt nimeämään myöskään sitä, että halutaan pönkittää autoritaarista hallintoa ja evätä demokraattisia perusvapauksia. Täällä me voimme luottaa siihen, että tällaista pyrkimystä ei ole, mutta se edellyttää meiltä jatkuvaa valppautta ja myöskin sellaista työskentelyä, jota perustuslakivaliokunta on nyt kiitettävästi tehnyt. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

20.50 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kuka olisikaan uskonut muutama kuukausi sitten, että eduskunnassa joudutaan käsittelemään ravintoloiden sulkemista tai Uudenmaan ja muun Suomen liikkumisen rajoittamista. Oikeus vapaaseen liikkumiseen on ihmisen tärkeä perusoikeus ja perustelut liikkumisen rajoittamiseen pitää olla painavat, mutta oikeus elämään on keskeisin perustuslainen oikeus, ja muuallakin kuin Suomessa koronaepidemian taltuttamiseksi on jouduttu ottamaan käyttöön poikkeuksellisia toimenpiteitä elämän suojelemiseksi ja rajoittamaan samalla muita oikeuksia ja vapauksia.

Kuten todettu, niin näissä hallituksen perusteluissa on nostettu esiin, että toisin kuin pandemian aluksi ajateltiin, koronainfektio on osalla nuorempia ikäluokkia myös erittäin vakava, ja sairaalahoitoon otetuista potilaista huomattavan suuri osa, jopa kolmannes, on otettu muutaman päivän kuluttua tehohoitoon. Tehohoidon tarve on myös pitkäkestoista. On tärkeää varmistaa, että tehohoidon kapasiteetti kestäisi, ja tähänhän me pyrimme nyt tällä asetuksella. Jos taudin etenemistä osassa maata voidaan pysäyttää tai hidastaa, säästyy ihmishenkiä ja vapautuu terveydenhuollon kapasiteettia. Moni vaikeasti sairas hoidetaan HUSissa.

Olen tuonut esiin, että on välttämätöntä, että ennakoidaan nyt varmistetaan, että oikeus saada terveydenhoitoa säilyy tasaveroisena ja Uudenmaan ja muun Suomen välistä terveydenhuollon kapasiteettia on tasattava riittävän ajoissa niin, että se sairaanhoito tai ne tekijät, jotka ovat siirrettävissä, käytetään joustavasti maan sisällä. Syöpähoitot, synnytys ja muut akuutit terveydenhuollon tarpeet on turvattava, ja ennakointi on todellakin tärkeää. Ihan pari tuntia sitten Helsingin Sanomat julkaisi Aalto-yliopiston tutkijoiden tekemän uuden selvityksen koronaepidemian etenemisestä Suomessa. Tiedetään, että tartunnan saamisesta sairaalahoitoon joutumiseen menee runsas viikko ja taudin kehittymiseen kriittiseen vaiheeseen yleensä pari viikkoa. Tämän takia ennakointi on keskeistä tässä taudin selättämisessä. Tutkija toteavat, että näiden lukujen valossa heidän arvionsa mukaan Uudenmaan sulkeminen on tarpeellista, mutta taudin leviäminen on ehdottomasti saatava hidastumaan Uudenmaan sisällä myös. Tautia on ilmeisesti noin kaksinkertaisesti asukaslukuun suhteutettuna Uudellamaalla. On välttämätöntä, että myös ravintolat, baarit ja kahvilat hiljenevät, ja nyt kaikkien täytyy tehdä todellakin kaikkensa kontaktien välttämiseksi. Tämä laskelma osoittaa, että on mahdollista, että jos nyt ihmiset eivät noudata rajoituksia ja nämä meidän toimenpiteet eivät riitä, niin HUSin tehohoitopaikat saattavat täyttyä jo lähiviikkoina.

Nämä ovat aika pysäyttäviä tietoja. Nyt on todellakin tehtävä kaikkemme, että meidän hallituksen ja eduskunnan voimavarat ja viranomaisten voimavarat eivät mene liiaksi esimerkiksi nyt tämän Uudenmaan ratkaisun toteuttamiseen. Se päätös ollaan tekemässä, se on etenemässä. Meillä täytyy olla suunnitelmat tämän taudin pysäyttämiseen ja sen seuraaviin toimenpiteisiin Uudellamaalla hyvin ajoissa ja ihan välittömästi. Meidän täytyy osoittaa resursseja ja jatkotoimenpiteitä siihen, että Uudellamaalla, jossa tämä koronaepidemia tosiaanakin on edennyt pahimmalla tavalla Suomessa, voitaisiin pysäyttää. Meidän täytyy tutkia kaikki mahdolliset keinot, tartuntaketjujen jäljittäminen testaamisella ja muilla toiminnoilla.

Myöskin meidän täytyy viestiä ihmisille entistä paremmin. Nyt kun tutkijat sanovat, että tämä seuraava viikko on ratkaiseva, niin meillä täytyy olla välittömästi riittävät resurssit siihen, että joka ikinen ihminen tuolla kadulla kulkiessaan tietää ja näkee, että nyt on toimittava viranomaisten ohjeiden mukaan, ja pitää olla yksiselitteistä, että nämä ohjeet tiedetään. Sitten me toisaalta tiedämme ihmisten käyttäytymisestä, että ihan kaikki eivät sil-

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

loinkaan noudata ohjeita, ja siihen on monia psykologisia syitä, mutta on sitten mietittävä, mitkä ne seuraavat stepit ovat, jos nämä eivät toimi sillä tavalla kuin me oletamme. Saksassahan esimerkiksi kokoontumisrajaa on laskettu. Nyt meillä suositellaan kymmenen ihmisen kokoontumisia, maks., virallisesti — toki toivomme, että vähemmän kuin kymmenen, mutta meidän täytyy pohtia kaikki keinot, että me voimme aidosti nyt saada nopeasti Uudellamaalla tämä epidemia pysäytettyä.

Norjan hallitushan ilmoitti tällä viikolla, että se on muuttanut strategiaansa, se ei enää pyri vain hillitsemään epidemiaa vaan se pyrkii pysäyttämään epidemian. Tämä on yleinen kehitys nyt monessa Euroopan maassa, koska on huomattu, että tulee myös taloudellisesti äärimmäisen kivuliaaksi se, että ihmiset joutuvat olemaan eristyksissä monta kuukautta. Sen takia olisi tärkeää varmistaa, että meillä on nyt kaikki mahdollinen uusi teknologia ja tieto käytössä, jotta me pystyisimme parhaalla mahdollisella tavalla vähentämään ja pysäyttämään tämän epidemian kulkua ja varsinkin tunnistamaan ne tartuntaketjut. Tässä todetaan Uudenmaankin osalta, että yksikin tartuntaketju saattaa olla nyt yksi ratkaiseva tekijä tässä epidemian etenemisessä ja siinä, saavatko ihmiset nyt sairaalahoitoa. Ja nyt, niin kuin on puhuttu paljon tässä salissa, yksi keskeinen tekijä on myös, että kun tänne palaa ihmisiä, niin heillä todella on sitten tiedossa oleva karanteenipaikka ja kaikilla on paikka, minne mennä. Me keskustelimme täysistunnossa siitä, että jos me haluaisimme tämmöisen ei-vapaaehtoisen karanteenin, niin se vaatisi lainsäädäntömuutoksia. No, nyt meillä ei ole sellaisia lainsäädäntömuutoksia, eli tämä perustuu myöskin vapaaehtoisuuteen ja ihmisten toimiin omaehtoisesti. Sen takia on tärkeää, että tämä karanteenipaikka on maksuton tai hyvin edullinen niille ihmisille, joilla ei ole sellaista paikkaa mennä, kun he saapuvat Suomeen ulkomailta, kenties Espanjasta, pahimmilta epidemia-alueilta. Meille on paljon edullisempaa tarjota ihmiselle kahdeksi viikoksi meidän tyhjistä hotelleistamme tai huoneistoistamme se karanteenipaikka kuin se, että me kustannamme tehohoitoa. Tehohoito on äärimmäisen kallista, ja lisäksi ihmisiä joka tapauksessa kuolee meidän hyvästä sairaanhoidostamme huolimatta.

Nyt on tosi tärkeää, että jokainen tekee oman panoksensa fyysisten kontaktien välttämiseksi. Ja kaiken viranomaistoiminnan pitää olla nyt ketterää. Nyt on tosi kyseessä. Me emme voi nyt toimia sillä tavalla kuin normaalioloissa, kaikki sen tietävät. Meidän tuotantoketjumme täytyy saada toimimaan. Jos jotain puuttuu, niin se on hoidettava. Nyt ei ole aika etsiä normaaliolojen toimintatapoja ja vastuuta muista, vaan [Puhemies: Aika!] kaikkien on noudatettava ja tehtävä osansa.

20.57 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Me kaikki, jotka tähän iltaistuntoon olemme nyt tulleet, aistimme kyllä tämän hetken merkittävyyden. Aivan selvästi me olemme tekemässä historiallisen poikkeuksellisia toimenpiteitä. Tässä ollaan näinä päivinä, ja juuri tälläkin hetkellä, puuttumassa aivan fundamentaalsiin kansalaisoikeuksiin. Olemme puutuneet elinkeinovapauksiin, nyt on kysymys liikkumisrajoituksista. On ikään kuin kyse elämää suuremmista asioista — itse asiassa on kyse elämää suuremmista asioista, kun on kyse itse elämästä. Tämä on luonut tämän yhteishengenkin siihen, että me tajuaamme, että tämäntapaiset väliaikaisratkaisut ovat täysin välttämättömiä — siis väliaikaisratkaisut, tässä alleviivataan.

Muu Suomi ollaan nyt eristämässä Uudestamaasta tai Uusimaa ollaan eristämässä muusta Suomesta, riippuu näkökulmasta, kuinka asiaa katsotaan. Mutta joka tapauksessa meille on syntymässä sisäinen raja, rajaa valvotaan, ihmisten liikkumista valvotaan, ja me aidosti

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

tiedämme, että se on välttämätöntä juuri tällä hetkellä, jotta tauti ei leviäisi täältä Uudelta- maalta muualle Suomeen sillä voimalla kuin se leviäisi ilman näitä liikkumisrajoituksia, ja toisaalta me myöskin pyrimme suojelemaan muualla maassa olevaa terveydenhuoltokapa- siteettia, ennen kaikkea sitä tehohoitokapasiteettia, ja sen takia nämä toimenpiteet tässä suhteessa ovat täysin välttämättömiä.

Ei voi muuta kuin toivoa, että kansalaiset aidosti noudattavat ja seuraavat terveysviran- omaisten antamia ohjeita. Se on se paras tapa itse asiassa tappaa tämä kavala virus, ennen kuin se tappaa meidät. Eli tässä suhteessa meidän on pakko tehdä kaikki ne voitavat toi- menpiteet, mitä tässä on, ja ennen kaikkea meidän kaikkien pitää katsoa tietysti niitä etäi- syyksiä, fyysistä etäisyyttä, mutta katsoa erityisesti nämä riskiryhmät — kaikki ovat jo ris- kiryhmää tällä hetkellä, mutta kun kuolleisuus, haavoittuvuus on suurinta iäkkäillä ihmi- sillä ja pitkäaikaissairailla, niin pitää erityisesti varjella heitä, että he ovat tästä taudista erillään.

Tässä suhteessa on myöskin ollut hienoa nähdä tätä valtavaa innovatiivisuutta, jota suo- malaisessa yhteiskunnassa tällä hetkellä on. Vain yksi esimerkki Helsingin palvelusta, jon- ka Helsingin kaupunki ja seurakunnat ovat tänne pahimmille virusalueille nyt perustaneet, jolla pyritään varmistamaan ruokahuolto yli 70-vuotiaille: HOK-Elanto on ollut valmiina tekemään ruokatilauspalvelun puhelimitse, samantyyppisen palvelujärjestelmän kuin mo- nissa kirkonkylissä kyläkauppiailla on suhteessa iäkkäisiin ihmisiin, että he voivat saada ostoksensa kauppiaan toimesta ovellensa. Tämä on tätä hienoa toimintaa. Tänä päivänä kä- vin Länsimäessä Vantaalla omassa ruokakaupassani, ja siellä oli ovelsa kyltti, että huo- menna kello seitsemästä kahdeksaan ainoastaan riskiryhmään kuuluvat ihmiset voivat tul- la tänne, ja tällaisia on muuallakin Suomessa. Juuri näin täytyy nyt varjella, että me kai- killa konsteilla käytämme tätä harkintaamme siinä, että pyrimme nyt välttämään tämän taudin leviämistä, ja niin kuin sanottu, meidän on nujerrettava tämä tauti, ennen kuin se nu- jertaa meidät.

21.01 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Yritän noudattaa puhemiehen ja edustaja Tuo- miojan ajatusta: olen joustava ja lyhennän puheenvuoroani ihan sen takia, kuten puhemies sanoi, että me myös oikeasti saamme nämä käyttöön tänään.

Yksi asia, mitä oikeastaan haluan kysyä, mihin ei tarvitse tänään edes vastata, kun ei täällä ole sellaista ministeriäkään paikalla, joka ehkä osaisi vastata, on se, miksi tätä ei an- nettu kiireellisenä. Valmiuslaki antaisi tähän mahdollisuuden, että me olisimme jälkikä- teen käsitelleet tämän. Tällöin olisi poistunut se, että ihmiset lähtivät sitten täältä eteen- päin.

Ymmärrän, että tilanteessa, jossa eduskunta on erimielinen tavoitteesta ja keinoista, on erittäin tärkeää takertua muotoasioihin. Mutta ehkä pikkuisen tässä tapauksessa olisin kat- sonut tätä vähän toisella tavoin, en niin fundamentaalisesti ottaen huomioon, että en ole ai- nakaan kuullut täältä salista, että täällä ei olisi yksimielisyyttä siitä, että Uudenmaan eris- täminen on nyt tarpeen ja että elämää tulee suojella. Että siinä mielessä en oikein ymmärrä tätä, kun ollaan yksimielisiä. Ymmärtäisin, että jos puhutaan jostakin yksinvaltiudesta tai harvainvallasta silloin, kun ollaan menossa määräenemmistöillä läpi, mutta jos on selkeä tahtotila ja yksimielisyys, niin silloin en ymmärrä sitä vähän niin kuin hifistelyä sillä asial- la. Mutta käykäämme siis valmiuslain kimppuun seuraavaksi, kun se ei näytä olevan tar- peeksi ketterä.

Päätän tähän, jotta saadaan asetus voimaan.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Saanko pyytää teitä pitämään vähän enemmän väliä siellä, kun täällä on nyt tilaa sitä varten, että turvavälit voidaan pitää.

21.02 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat huolissaan terveydestään, turvallisuudestaan ja taloudestaan. Monet pelkäävät tartuntaa, joka maailmalla ja myös meillä on jo johtanut kuolemaan. Monet ovat huolissaan läheisistä ja ystävistä. Yhtä lailla kansalaiset ovat huolissaan toimeentulostaan ja yhteiskunnan tuottamien palveluiden saatavuudesta.

Elämme poikkeustilanteessa, jossa tavallinen elämä on vaarantunut. Siksi onkin käsittämätöntä, miten kaikenlaiset someprofessorit oikein kilpailevat siitä, miten voisivat vaikeuttaa tämän taudin torjuntatoimia lain soveltamisperiaatteella. Esimerkiksi professori Martin Scheinin on todennut, että näin ison alueen kuin Uudenmaan eristäminen on perustuslain näkökulmasta kyseenalaista. En tiedä ovatko kaikki tviittiprofessorit vielä huomanneet, mutta koronaviruksen aiheuttama kriisi on maailmanlaajuinen. Suomessa kolme neljäsosaa todetuista tartunnoista sijaitsee täällä Uudellamaalla.

Scheinin on tässä taustamateriaalissa vedonnut kuntakohtaisiin rajoituksiin. On kuitenkin hyvin vaikea kuvitella, että resurssien saatavuus olisi tällä hetkellä sillä tasolla, että viranomaiset voisivat valvoa ulkona liikkumista kylä kerrallaan sen sijaan, että tehostetusti valvotaan keskeisiä ulosmenoteitä. Jopa työvelvoitetta pidetään jonkin nyanssin vastaisena, vaikka se on täysin välttämätöntä, jotta potilaiden tehohoito saadaan turvattua.

Scheinin arvostelee hallitusta myös toimenpiteistä, joiden ennakoitavissa olevana seurauksena joku menettää henkensä. Scheinin toteaa, että laipioinnin vuoksi taudin eteneminen Uudellamaalla tulee kiihtymään. Tämä varmasti pitää kaikessa karmeudessaankin paikkansa. On kuitenkin parempi pyrkiä ongelman alueelliseen eristämiseen kuin antaa taudin velloa koko maassa. Valtaosa väestöstä elää jossakin muualla kuin täällä. Hallituksen esitys Uudenmaan eristämisestä on siten perusteltu ja paikallaan. Rajoitukset ovat ennenkin koskettaneet. Vuonna 1989 edustaja Harkimo totesi seuraavaa: ”Naurusta ei ole tulla loppua, kun kerron niistä rajoitteista, joita tielleni on kasattu.”

Arvoisa puhemies! Olemme kiitelleet hallitusta sen tekemistä toimenpiteistä. Toimien ajantasaisuus ei kuitenkaan enää vastaa kriisin akuuttia tilannetta. Eri maiden väestösuhteutettu vertailu kertoo viruksen leviämisenopeudesta ja hallituksien toimien tehokkuudesta. Sen mukaan Suomen toimet ovat jääneet nyt Etelä-Koreaakin tehottomammiksi. Miksi tämä on sitten niin vaikeaa? Mikä tekee tästä poikkeustilanteesta sellaisen, että vain byrokratia ei jousta?

Olen jostakin samaa mieltä someprofessori Scheininin kanssa, ehkäpä ensimmäistä kertaa. Hänen mukaansa Uudenmaan liikkumisrajoitus tulisi laittaa välittömästi voimaan. Olen tyytyväinen, että hallitus on nyt myös tullut tälle linjalle ja ehdimme sen tänään tehdä.

Lentokentälle on kuitenkin saapunut matkustajia taudin leviämisalueelta. Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole omien sanojensa mukaan ollut niistä tietoinen. Ulkoministeriössä tiedetään, mutta eivät ole vaivautuneet jakamaan tietoa muille. Siellä tiedetään myös, että Finavia on syyllinen, vaikka sillä ei ole edes viranomaisvaltuuksia. Nyt lentokentällä jaetaan infolehtisiä. Alan hiukan epäillä johtamisongelmaa tässä tilanteessa.

Edesmenneen kirjailija Paavo Haavikon sanat kannattaa muistaa. Hän on todennut seuraavaa: ”Kun päätökset ovat tärkeitä, ei niitten tekijöitä voi olla monta.” Toisaalta meitä alkaa olla täällä myös aika harvalukuisesti.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

Maahan pääsee edelleen mahdollisia taudinkantajia lentokentän kautta, ja Uudenmaan eristämisen toteutus on kestänyt niin kauan, että moni suomalainen on jo hypännyt autoonsa ja ajanut pitkin kuoppaisia teitämme maamme joka kolkkaan. Olemme auttamattomasti myöhässä.

Pahoittelen kieliasua, mutta tämä on suora lainaus Turun Työntantajain Yhdistyksen avoimesta kirjeestä hallitukselle, joka on tänään julkaistu Turun Sanomissa: ”Ottakaa nyt perkele tosissaan nämä hätähuudot turuilla ja toreilla. Ihmisten hätä on todellinen. Nyt tarvitaan päätöksiä nopeasti. Ja näin sanoessamme puhumme päivistä emme viikoista.”

Olemme huomanneet, että tämä valmiuslaki ei selkeästi itsessään ole valmis kriiseihin, mutta on myönteistä, että meillä on yhteinen tahtotila, ja sen johdosta nyt toimiin ja rajat kiinni.

21.07 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä asetuksesta, joka on elämän suojelemisen kannalta täysin välttämätön. Nostan esiin kaksi tähän hengenvaaralliseen pandemiaan liittyvää merkittävää asiaa. Toiseen edustaja Junnila jo viittasikin eli johtamiseen. Toinen asia on ikäsyryjä.

Kun Suomessa tehdään merkittäviä ja välttämättömiä kansalaisten henkeä ja terveyttä turvaavia päätöksiä, tulee ne tehdä nopeasti, selkeinä, perusteltuina ja vakuuttavina, niin ettei synny paniikkia, niin että kansalaisille tulee myös tunne siitä, että tiedetään, mitä tehdään ja kaikki tehdään kansalaisten parhaaksi. Silloin äärimmäisetkin ratkaisut hyväksytään ihan niin kuin se, joka on tänään tässä käsittelyssä, ja niihin liittyviä määräyksiäkin noudatetaan paremmin.

Hallitus on siis lähtenyt nyt oikeansuuntaisiin toimiin, kuten Uuttamaata koskevien rajoitusten osalta. Valitettavasti on kuitenkin edetty liian myöhään ja liian löysästi. Johtamisessa on havaittavissa välttämättömien päätösten hivuttamista eteenpäin hitaasti, epäselvästi ja epävarmasti. Heikolla johtamisella ja viestinnällä on aina hintansa. Rajoituksesta ilmoittaminen etukäteen on synnyttänyt valtavat ihmisvirrat maakuntiin. Pienillä paikkakunnilla, joissa saattaa olla vain yksi kauppa, ollaan järkyttyneitä, kun sinne ilmestyy pääkaupunkiseudulta porukkaa kertomaan, kuinka he nyt tulivat tänne: karanteenissa ollaan ja sairaita, mutta nyt tultiinkin tänne yskimään ja viettämään vapaa-aikaa. Tällainen vastuutomuus järkyttää meitä kaikkia. Viestinnällä ja nopeudella on merkitystä. Eli jos oltaisiin toimittu nopeammin, eivät ehkä ihmiset olisi riehaantuneet ja nyt oltaisiin maakunnissa paremmassa tilanteessa. Toki me emme edes tiedä, kuinka paha se tilanne on testausten vähäisyyden vuoksi.

Arvoisa puhemies! Yksi johtamisen ja viisauden kivijalka on siis tosiasioiden tunnustaminen — ja ajoissa tunnustaminen. Kun nyt tunnustamme, että pandemia yllätti meidät ja varautuminen pettää, pystymme estämään lukuisia menetyksiä. Edelleen näyttää kuitenkin siltä, että puhuvat päät rauhoittelevat julkisuudessa ja terveydenhuollossa olisi muka homma hanskassa, että kaikista huolehditaan ja että kriisiin on varauduttu hyvin. Uskon, että aika moni on nyt ymmärtänyt, että asianlaita ei ole näin. Ruohonjuuritasolla tilanne on jopa kaoottinen. Te olette varmasti kaikki saaneet niitä viestejä. Nämä tosiasiat on myönnettävä, jotta kriisitilannetta voidaan johtaa oikein — vahvaa, selkeää, oikeudenmukaista johtamista. [Erkki Tuomioja: Sitähän meillä on!]

Toinen suuri huoli liittyy siis tämän koko valtakunnan sotatilan johtamisen lisäksi ikäihmisiin. Lukuisista viesteistä saa sen vaikutelman, että ikäihmisillä ollaan tekemässä ihmis-koetta. Hoivakodeissa ja erilaisissa hoiva- ja hoitoyhteisöissä on ilmeisesti jo linjattu, ettei

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

vanhuksia elvytetä eikä koronaan sairastuneita lähetetä tehohoitoon. [Kimmo Kiljunen: Missäs tämmöinen on?] Hyvä hallitus: Onko niin, että priorisointia tehdään perustasolla vanhusten kustannuksella, että vanhukset ja vammaiset eivät pääse koronan tehohoitoon koskaan? Onko niin, että tällainen rajoitus koskee myös normaalia yhteiskunnan tilaa? Onko Suomessa käynnissä isompikin ihmiskoe, jossa vanhusten annetaan nyt kuolla ilman tehohoitoa, jos perusterveydenhuollossa päätetään se evätä? [Kimmo Kiljunen: Missä näin on?] Kuinka eriarvoinen ja ikäsyrvivä tämä maa oikein on? [Johanna Ojala-Niemelä: Vastuutonta puhetta!]

Arvoisa puhemies! Äärimmäiset tilanteet vaativat äärimmäisiä tekoja ja päätöksiä ja äärettömän viisasta ja vastuullista johtajuutta sekä tosiasioiden myöntämistä. Suomalaiset ansaitsevat nyt kaiken mahdollisen tuen ja turvan ja sellaisia toimenpiteitä, joita tässä nyt ollaan käsittelemässä. Toivottavasti hallitus harkitsee vakavasti myös muiden maakuntien rajojen sulkemista kaikenikäisten ihmisten henkien pelastamiseksi ja terveyden turvaamiseksi.

Ja lopuksi: ei riitä, että hillitään, hallitaan tätä suurta pandemiaa, vaan meidän kaikkien yhteisen tavoitteemme täytyy olla koronaviruksen tuhoaminen.

21.12 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustajan loppusanoihin on hyvä yhtyä, nimenomaan viruksen torjumisesta, estämisestä. Mutta täytyy myös muistaa: ”Kerro totuus mutta rohkaise. Älä pelottele äläkä myöskään jaa tietoja, millä ei ole ehkä varmuutta.” Nämä pitäisi tässä salissa jokaisen meistä myös muistaa. Se on nyt kuitenkin niin, että lähitunteina mitä todennäköisimmin Uusimaa tullaan eristämään. Tämä on erittäin radikaali toimi. Niin kuin nyt ollaan uutisista nähty, sinne ovat ilmestyneet betoniporsaat, poliisit, ja myöskin sotapoliisi ja Puolustusvoimat ovat valmistautuneet auttamaan virka-apuna tässä tehtävässä.

Me pyrimme kaikin tavoin estämään ja eristämään tätä virusta, niin kuin nyt tätä maakuntaa myöskin. Tämä on viimeistään nyt merkki siitä, miten vakavasta tilanteesta on kyse. Toivottavasti tämä myös auttaa. Meidän länsinaapurissamme tehdään tällä hetkellä ihmiskoetta. Se on myönnettävä, että heidän strategiansa on täysin erilainen kuin Suomella, Tanskalla tai Norjalla. Me voimme vain arvailla, mitä siitä tulee seuraamaan, mutta toivottavasti se ei aiheuta sellaista uhkaa Suomelle kuin mitä se mahdollisesti tällä hetkellä näyttää olevan.

Olen aivan samaa mieltä kuin edustaja Meri, että varmasti valmiuslaki tulee käydä läpi. Ja nytkin kun tätä perustuslakivaliokunnan mietintöä lukee, niin kyllä väistämättä tulee mieleen se, että onneksi nyt ei ole kyse poikkeusoloista, joissa olisi kyse aseellisesta hyökkäyksestä, jossa nopeasti pitäisi toimia. Tässä hallitus on onneksi toiminut nopeasti ja myöskin eduskunta ja puhemiehistö, niin kuin edustaja Tuomioja ansiokkaasti alkuun totesi. Me olemme päässeet nopeasti eteenpäin ja vieneet nyt asioita eteenpäin. Ja kun nyt tämä toivottavasti täältä saadaan ennen puoltayötä läpi, niin valtioneuvosto tulee silloin tekemään omat toimensa.

Arvoisa puhemies! On myös todettava, että yhteinen vihollinen yhdistää, ja tämä yhteinen vihollinen, korona, on yhdistänyt kansalaisia ja myöskin kansanedustajia ja eduskuntaryhmiä. Nyt jokainen hetki on käytettävä tämän viruksen hidastamiseksi, jottei se leviä enää, ja mahdolliseksi estämiseksi, sekä ennen kaikkea on varmistettava myöskin resurssit sairaanhoitopiirille, kaupungeille ja kunnille, jotta ne pystyvät tekemään kaikkensa, jotta sairaalaan ja tehohoitoon joutuneita potilaita pystytään auttamaan.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

21.15 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! On ensin kiitettävä perustuslakivaliokuntaa nopeasta asian käsittelystä, jotta tämä nyt on uudestaan täällä salissa, ja samoin valtioneuvostoa, joka näppärästi toi uuden esityksen jo tänään, enkä pitkitä tätä asiaa, koska on kiire ja on kiire saada tämä voimaan jo tänään, jotta saadaan soveltamisasetus ulos, mutta haluan muutaman asian sanoa tähän tilanteeseen.

Ensinnäkin, kuten edustaja Ovaska tässä oivallisesti toi esiin, on ollut tavallaan murheellista seurata tätä valmiuslain toimivuutta tällaisissa asioissa. Minä luulen, että se on yli puoluerajojen jo havaittu, että se ei tällaisessa tilanteessa toimi, ja tietysti täytyy olla onnellinen, että tämä kyseinen tauti ei ole nyt joku muu tauti, koska muuten meillä saattaisi olla todella hankala tilanne, kun se on jo nyt. Ja on varmastikin myös niin, että tämän pitäisi olla käyttöön otettavissa siten, että käyttöönotto tai soveltamisasetukset pitäisi voida antaa jotenkin yhdestä blokista niin, että se käyttöönottoasetus tulee yhteen blokkiin kerrallaan, ja silloin hallituksella olisivat tässä työkalut nopeammin käytössä, koska valitettavasti tämä virus ei näytä odottavan. Meillä on valtavat tartuntamäärät Euroopassa — katsotaan Espanjaa, Italiaa — mutta ihan sama on Suomessa. Ei tämä virus käyttäydy mitenkään eri tavalla täällä, vaan tämä leviää joka tunti, joka minuutti.

Haluan myös nostaa tässä kohtaa esiin sen, että tässä ehkä lähdettiin vähän takamatkalta ja paljon alkuun kuului sitä, että tämä tauti on vaarallinen lähinnä ikääntyvälle väestölle, ja siinä kohtaa ei ollut ehkä niin kiirettä tehdä mitään, ennen kuin nyt havaittiin, että tämä osuu myös nuoriin, ja tässä kohtaa sopii jokaisen itse pohtia, onko tämä hyvä lähtökohta. Vanhus on ihan yhtä lailla ihminen kuin nuorikin, ja me emme kai halua heitä menettää.

Mitä tulee tähän Uudenmaan liikkumisrajoitukseen, se on varmasti tässä kohtaa välttämätön, jotta se ei leviä ulospäin, mutta toisaalta myös Uudenmaan sisällä meillä on isot tartuntamäärät, ja nehan eivät ole ne todennetut tapaukset, vaan se on ehkä noin 20—30-kertainen siitä, joten ehkä tässä sopisi toivoa, että jos nämä ohjeet — pysy kotona ja poistu sieltä vain välttämättömille asioille, kuten ruokakauppaan, apteekkiin tai lääkäriin — eivät mene riittävästi perille, niin silloin on varmasti syytä myöskin tehdä toimia Uudenmaan sisällä, koska emme kai halua, että täällä tämä tauti entistä enemmän leviää. Ja tähän kohtaan haluan myös nostaa edelleen tämän lentokentän tilanteen, sillä olen tämän päivää kylä hämmästellyt suunnattomasti, kun tämä nyt näyttää olevan yleisvaarallinen tartuntatauti THL:n mukaan ja tartuntatautilaki lähtee siitä, että itse asiassa viranomaisella on velvollisuus toimia näissä tilanteissa. 60 § karanteenista lähtee siitä, että silloin tartuntataudeista vastaava lääkäri voi laittaa henkilön karanteeniin — laki tämän kyllä sallii, kun tässä salissa äsken kuului, että ei salli.

Sitten toinen asia. Nyt tässä strategiassa tulee olla kaiken keskiössä se, että tämä virus pysäytetään. Kuten täällä edustaja Holopainen kertoi, niin Aalto-yliopiston viimeisimmissä laskelmissa näyttää siltä, että mikäli me emme onnistu näillä rajoitustoimenpiteillä, niin HUSissa loppuvat tehohoitopaikat muutaman viikon sisään. Näin ollen me emme voi ehkä välttämättä jatkaa sillä, että tätä tartuntojen määrää madalletaan, koska se ei välttämättä riitä. Sen takia toivoisin, että hallitus muuttaa strategian sellaiseksi, että virus pyritään pysäyttämään keinolla millä hyvänsä, on se sitten jopa tiukempiakin rajoituksia, koska niillä lähdetään kuitenkin siitä, että yritetään suojella elämää jokaiselle ihmiselle.

Nämä rajoitustoimenpiteet eivät varmasti ole helppoja, mutta ei ole kyllä tautikaan. Se leviää joka tunti, joka minuutti, joten oma viestini kaikille, jotka nyt sattuvat kuuntelemaan, on se, että pysykää kotona.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

21.20 Iiris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Kuten tässäkin salissa on monta kertaa todettu, nyt suojataan aivan keskeistä perusoikeutta eli oikeutta elämään, ja mitä tehokkaammin toimimme, sitä enemmän henkiä pelastamme. Tämä on tullut selkeästi esille niin kansainvälisistä esimerkeistä kuin Suomen toimista viime aikoina.

On ollut hienoa nähdä, että varsin moni suomalainen todella ymmärtää tämän ja tahtoo toimia mahdollisimman vastuullisesti. Tällainen vastuullisuus on vapaan yhteiskunnan kivijalka ja vähentää tarvetta velvoitteille ja pakkotoimille. Tämä on myös valmiuslain lähtökohta. On pyrittävä minimoimaan ne pakkotoimet, joihin näissä poikkeusoloissa joudutaan tarttumaan. Valmiuslain 4 §:n mukaan lain toimivaltuuksia voidaan käyttää vain sellaisin tavoin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksen saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään. Poikkeusolot eivät ole siis peruste tehdä toimia, joita ei ole tarkkaan punnittu ja harkittu. Päinvastoin juuri näinä aikoina on keskeistä punnita ja harkita toimia myös ihmisoikeuksien kannalta. Tämä todetaan erikseen perustuslain 23 §:ssä, jossa säädetään poikkeusoloista. Juuri näinä aikoina hyvinvointivaltion arvot nousevat keskeisiksi.

Täällä nostettiin esiin kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevat ryhmät — vanhukset, vaikeasti vammaiset — ja valitettavasti on niin, että juuri näiden ihmisryhmien oikeuksien turvaamiseen on kriisiaikoina kiinnitettävä erityistä huomiota. Nämä ovat myös niitä ihmisryhmiä, jotka saattavat pahimmillaan tiukoista rajoituksista ensimmäisenä kärsiä, niitä, jotka todella tarvitsisivat vaikkapa sen omaisen tukea, mikä saattaa näiden rajoitusten myötä vaikeutua, ja siksi onkin keskeistä, että perustuslakivaliokunta arvioi tilannetta asiantuntijoiden tuella ja pyrkii huomioimaan myös nämä marginalisoidut ryhmät. Siihen on syy, miksi puhutaan marginalisoiduista ryhmistä. Se on se, että monessa tilanteessa, jos mennään liian kiireellä, harkitsematta, he unohtuvat kokonaan, ja kuitenkin kriisiaikoina myös heidän ihmisoikeuksistaan on huolehdittava — myös vammaisten, myös vanhusten — ja sen tähden onkin syytä antaa arvoa tälle nopeassa tahdissa tapahtuvalle perusoikeuksien punninnalle ja mahdollisimman laajoille pyrkimyksille turvata jokaisen oikeus elämään ja jokaisen oikeus riittävään terveydenhuoltoon.

Tahdonkin korostaa, kun täällä aiemmin puhuttiin perustuslakiasiantuntijoista, että he ovat kyllä näinä aikoina olleet nimenomaan eduskunnan työn tukena, toimineet todella joustavasti ja nopeasti, vastanneet eduskunnan tietotarpeisiin hyvin tehokkaasti ja pyrkineet kaikella toiminnallaan auttamaan sitä, että tässä kriisissä päästään parhain päin eteenpäin, mahdollisimman nopeasti. He eivät ole toimineet jarruna vaan pikemminkin näiden toimien edistäjänä, ja siitä heille kuuluu kiitos.

Syytä on myös nostaa esiin, että vaikka täällä salissa ihan ymmärrettävästi ja parlamentarismien periaatteiden mukaisesti nousevat esiin hallitus—oppositio—rajat, nimenomaan tässä valmiuslain käyttöönottoasetuksen voimassaoloa koskevassa päätöksenteossa me olemme kaikki vastuussa, koko eduskunta on vastuussa. Näinä aikoina yksikään kansanedustaja ei voi siis riisua harteiltaan sitä painavaa vastuuta tämän maan johtamisesta, mitä nämä poikkeusolot vaativat. Painoarvoa on myös meidän sanoillamme. Jos me lietsomme sellaisia käsityksiä, jotka eivät aivan pidän paikkaansa, jos me lietsomme huolta, joka ei aivan pidä paikkaansa, niin myös sillä on vaikutuksia. Sen tähden on syytä tarkkaan punnita, mitä tässä salissa puhutaan ja mitä kuvaa me luomme suomalaisille. Nyt todella sitä johtajuutta tarvitaan meiltä kaikilta.

Tehokkuuden ja juuri perusoikeuksien turvaamisen kannalta on keskeistä ajoittaa ja mitoittaa toimet oikein, ja juuri tätä tässä tilanteessa on arvioitu, juuri tätä perustuslakivalio-

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

kunnan mietinnössä punnitaan, ja tätä myös valtioneuvoston varsin kattavassa taustamuistiossa käsitellään. Tämä oikea-aikaisuus on tärkeää, koska tiedämme, että näillä rajoituksilla on hintansa, tiedämme, että jossain vaiheessa rajoitusten on loputtava, ja jos tämä tehdään liian aikaisin, niin sekin on haitallista. Siksi on tarpeen harkita ja punnita juuri se oikea aika, juuri se oikea laajuus ja juuri se oikea tapa, koska vain tällä tavalla saamme tehokkaimmin turvattua jokaisen perusoikeudet, oikeuden elämään, oikeuden terveydenhuoltoon, oikeuden huolenpitoon, ja siksi tälle punninnalle ja harkinnalle onkin syytä antaa arvoa. Nähdäkseni viime viikkoina on myös nähty, että punninta ja harkinta eivät sulje pois nopeutta ja tehokkuutta, vaan kun toimitaan mahdollisimman tarkasti, hyvällä yhteistyöllä, niin silloin voimme yhdistää tehokkuuden ja tarkan harkinnan ja punninnan. Siksi toivon, että näitä kahta ei aseteta vastakkain vaan pikemminkin asetetaan tavoitteeksi se, että mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti teemme mahdollisimman hyvää, tarkkaa punnintaa, jossa huomioidaan todella myös ne aiemmin todetut heikoimmassa asemassa olevat ryhmät.

Todella, tämän ideaalin täyttämisestä me olemme nyt kaikki vastuussa. Sitä ei voi liiaksi painottaa. Me johdamme tätä maata nyt poikkeusoloissa, me olemme vastuussa siitä, että ihmisten oikeudet toteutuvat, ja kun tästä vahvalla yhteistyöllä jatketaan, niin varmasti parhaat ratkaisut löydetään jatkossakin.

21.26 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Koska valmiuslain 118 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden saattavat rajoittaa liikkumisvapautta varsin huomattavasti, niin sehän aiheuttaa sen, että Uudeltamaalta on nyt jo lähdetty muualle Suomeen periaatteessa vähän niin kuin karkuun. No tämä on ollut tiedossa, että meille tulee ehkä raja-aitoja tuohon maakuntien väliin, ja vaikka pääministeri Marin toivoi, että Uudeltamaalta ei lähdettäisi koronaa karkuun, niin näinhän on käynyt, että ne ovat karanneet, jotka ovat voineet, ja loput ovat jääneet ehkä pakosta tai kuuliaisuudesta ja jotkut ehkä vastuullisuudestakin — kaikki tämä, vaikka pääministeri toivoi, ettei täältä lähdettäisi.

No, joskus aikoinaan oli sellainen sanonta, että Kehä kolmosen ulkopuolella ei ole elämää, mutta voi sanoa, että nyt on, kun koronaa on lähdetty täältä karkuun. Kun ajatellaan vaikka Iitin Vuolenkosken pientä kyläkauppaa, niin siellä on myynti lisääntynyt paljon, ja siellä on todettu, että ollaan lähdetty täältä koronaa karkuun mökeille — ei tiedä, onko vietty sitä mukana sinne. Monelle mökkipaikkakunnalle onkin nyt tullut juhannus etukäteen — ja nythän on tosin paljon paremmat kelit kuin normaalina juhannuksena.

Itse ajelen tuolta Päijät-Hämeestä päivittäin tänne pääkaupunkiseudulle ja joudun ajelemaan sitten näitten tiesulkujen läpi. Ja kun olen katsellut, kuinka paljon sieltä rahtiliikennettäkin ja pakettiautoja ja rakennusmiehiä ja näitä liikkuu, niin olisi toivottavaa, että siellä olisi sitten tarpeeksi suuret resurssit ja väkeä valvomassa sitä, ettei siinä käy sitten silleen, että he eivät pysty valvomaan ja annetaan autojen mennä läpi, kun kerta sinne tulee niin suuret ruuhkat — niitä rekkoja tai työmiehiä ei pysty siellä sitten seisottamaan pitkää aikaa. No sitten siinä voi käydä kyllä sekin, että kaikki menevät sujuvasti läpi, ketään ei tarkasteta, tai sitten ovat ne ruuhkat. Tähän pitää saada ne resurssit, että kumminkin tämä normaali työntekokin toimii täällä.

No, jokainenhan tietää, että sitten sinne tietulleihin tulee näitä seli seli -henkilöitä: minulla on se syy ja minulla tämä syy. Jos ei sieltä tule sanktioita turhasta menosta, niin heitä riittää siellä, ja he myös tukkivat tätä liikennettä paljon. Mehän tiedämme, kuinka nyt — kun on tultu sitten korona-alueelta, on Espanjastakin lennetty koti-Suomeen — ihmisille

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

on sanottu, että sitten jätte kotikaranteeniin. No, heillehän sanotaan, ja he lupaavat rajalla kyllä, että ”jäädään, jäädään”, mutta toista on, kun päästään sinne kotiin — se voi unohtua. Tai kun sanotaan, että ”ette käytä julkisia, kun menette kotiin”, niin siihen sanotaan, että ”ei käytetä”, ja sitten käytetäänkin, kun halutaan sinne. Että tässä tulee tämä myös, että sitten alkavat nämä selittelyt ja yritetään mennä ja huiputtaa.

21.29 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Myös minä kiitän peruslakivaliokuntaa ripeästä ja nopeasta toiminnasta ja siitä, että meillä on täällä valiokunnan mietintö käsitellessä. Kannatan lämpimästi sitä, että Uusimaa laitetaan kiinni.

Arvoisa herra puhemies! 16.1. THL:n asiantuntija: ”Ei tästä tarvitse Suomessa yöunia menettää.” Yle. 24.1. Iltalehti: ”Lappiin voi matkustaa.” 4.2. THL: ”Suomalaisten ei tarvitse pelätä koronavirusta — varsinkaan hiihtolomamatkoilla.” Yle. 4.3. Yle, THL:n Mika Salminen: ”Koronavirus ei ole niin vakava kuin aluksi luultiin.”

Arvoisa herra puhemies! Tein 24. päivä tammikuuta kirjallisen kysymyksen: mihin Suomi varautuu koronavirusepidemian ennaltaehkäisyssä? Silloin kysymykselle naurettiin ja sanottiin, että älä levitä pelkoa, älä panikoi, vaikka huoli oli suuri. Seurasin aktiivisesti ulkomaista lehdistöä ja totesin, että meidän on pakko herätä ja kiireesti.

Sain vastauksen 17. päivä helmikuuta, ja siinä todetaan näin: ”Tilanteen seurannan ja analyysien perusteella on muun muassa toteutettu kansalais- ja viranomaisviestintää, kehitetty materiaalista valmiutta, nostettu omaa johtamisvalmiutta ja tiivistetty viranomaisten välistä yhteydenpitoa.”

Pääministeri kertoi eilen, että valmistautumiset koronavirusepidemiaan alkoivat jo tammikuussa. Mikäli näin on ollut ja mikäli tämä ministeri Kiurun vastaus pitää paikkansa, niin miten on mahdollista, että matkalaiset pääsivät tulemaan suoraan lentokoneesta julkisilla kulkuvälineillä koteihinsa virusta kantavina? Miten on mahdollista, että meiltä puuttuu materiaalia? Meidän huoltovarastot on avattu. Meiltä puuttuu suojausvälineitä, kasvomaskoja. Miten on mahdollista, että täällä on ollut tunne, että ei ole johtajuutta? Miten on mahdollista, että sanotaan, että ministeriössä ei ole tietoa kulkenut?

Arvoisa herra puhemies! Todellinen johtajuus löytyy HUSista. Tänään kuulimme, että HUSin kirurginen sairaala avaa 330 potilaspaikkaa koronapotilaille. HUS myös kouluttaa tehohoitoon hoitajia. HUS etsii valmistumassa olevia hoitajia. Tänään päivitetty tieto: tulkaa töihin, kun tietty määrä opintoja on saavutettu. Kahdeksan päivää sitten Siun sote toimi etunojassa: rekrytoi suoraan harjoittelusta hoitajat, opiskelevat hoitajat töihin ja maksaa heille myös palkkaa. Todella hieno juttu, että terveydenhuolto on askeleen edellä.

Arvoisa herra puhemies! Meillä on edessä erittäin vakava tilanne. Yritykset, työntekijät, kaikki me olemme tässä kärsijöinä. Me taistelemme aikaa vastaan. Kaksi ja puoli tuntia, niin rajat Uudellemaalle ovat kiinni. Ei ole aika olla jälkiviisas, vaan täytyy katsoa eteenpäin. Meillä on valtava jälleenrakentamisen aika tulevaisuudessa. Me emme edes tiedä, miten kovasti tämä virusepidemia tulee koskettamaan Suomen kansaa. Voimme vain seurata maailmalta niitä viestejä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että Uudenmaan sulkeminen edesauttaa sitä, että saamme viruksen leviämistä pysäytettyä. Se on kuitenkin niin vaarallinen virus, että lopullisesti sen tapamme vasta silloin, kun meillä on siihen rokote, ja se vie vielä aikaa. HUSin Lasse Lehtonen on sanonut, että jouluun asti me joudumme tästä kärsimään.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

21.33 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä on jo tullut aikaisemmin esiin, tänään on tullut uusin laskelma Aalto-yliopiston tutkijoilta, ja se kertoo, että Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin tehohoitopaikat voivat täytyä jo lähiviikkoina, jos ihmiset eivät noudata rajoituksia.

Teemme rajuja toimenpiteitä, kuten koulujen sulkemisia, ravintoloitten sulkemisia sekä nyt tämä koko Uudenmaan liikkumisen rajoittaminen. Yksi asia, mistä ei ole hirveästi puhuttu koronan aikana, on vankiloiden turvallisuus. Myös se on koronan aikana ensiluokkaisien tärkeää. Tartuntojen leviäminen aiheuttaisi mittavia ongelmia, mikä vaikuttaisi yksiköiden valvontaan ja turvallisuuden ylläpitämiseen. Rikosseuraamuslaitoksen keskuhallinnon kehoitus ohjeistaa perumaan vankien ja heidän vieraidensa tapaamisia, vankien poistumislupia ja vankien opintoja ja siviilityölupia väliaikaisesti koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi. Yksiköiden johtajat saavat siis tällä hetkellä soveltaa näitä annettuja kehoituksia, minkä seurauksena vangit liikkuvat yhä vapaasti ympäri Suomea, käyvät siviilitöissä, pääsevät koevapauteen sekä siirretään suljetuilta osastoilta avolaitoksiin. Suljetuissa vankiloissa on myös paikkoja, joissa taudit pääsevät helposti leviämään, kuten kuntosalit ja liikuntahallit. Näitä ei ole suljettu. Poliisin mukaan vankiloihin tuodaan myös etsintäkuulutettuja, jotka saattavat olla koronapotilaita.

Nyt kaikkien uusimaalaisten tulee tehdä kaikkensa kontaktien välttämiseksi.

21.35 Jenna Simula ps: Arvoisa puhemies! Vapaan liikkumisen rajoittaminen Suomen sisällä on ennennäkemätön toimenpide ja aiheuttaa myös syvää kritiikkiä ja huolta suomalaisten keskuudessa. Ihmiset ovat valittavan hyviä keksimään erilaisia syitä, miksi liikkumisrajoitusten ei tulisi koskea heitä itseään. Tosiasiassa itsekkyyks pitäisi laittaa nyt takalalle ja jokaisen osaltaan joustaa. Tälläkin hetkellä koronavirus leviää hallitsemattomasti, ja ennen pitkää merkittävä osa sairastuneista tarvitsee myös hoitoa.

Suomalaisille tulisi viestittää nyt selkeästi se fakta, että kunkin sairaanhoitopiirin alueen hoitokapasiteetti on laskettu vakituisten asukkaiden perusteella, ei vierailijoiden, kuten mökkituristien. Ehkä tiukempi viesti muuttaisi ihmisten ajatusta ja suhtautumista koronavirusepidemiaan. Hallituksen tiedotuslinjan tulisi nyt myös olla muutoinkin selkeämpi. Jos yrittää ylittää Uudenmaan rajan ilman pätevää välttämätöntä syytä, siitä tullaan sanktioimaan. Kun ministerin suulla ilmoitetaan sanktioiden olevan vasta viimeinen keino, se antaa aivan vääränlaisen viestin.

Suomessa korostetaan yksilönvapauksia ja puolustetaan niitä viimeiseen asti. Näin poikkeusoloissa tulisi kuitenkin korostaa ennemminkin yksilön vastuita ja velvollisuuksia sekä itseään että muita kohtaan. Jokainen ei-välttämätön liikkuminen omalla kotipaikkakunnalla tai ennen kaikkea sieltä pois on suuri riski. Uudenmaan eristäminen tulee aivan liian myöhään, ja hallituksen viivyttely pahentaa tilannetta päivä päivältä. On ymmärrettävää, että asioita on tehtävä tietyssä järjestyksessä, koska olemme demokraattinen maa, mutta jotta joustoa systeemissä tulisi tällaisessa tilanteessa olla. Valmiuslaki ei selvästi toimi aukottomasti kriisitilanteessa, ja sen uudistamiseksi onkin käytävä perusteellinen tarkastelu koronakriisistä selvittämme.

Arvoisa herra puhemies! Suomalaiset ovat pääasiassa kuuliaista kansaa, joka pitää yhtä vaikeissakin tilanteissa. Kuitenkin joukkoon mahtuu ihmisiä, jotka laittavat kriisitilanteesakin omat tarpeensa yhteisen tai lähimmäisen edun edelle. Siksi tarvitaan selkeitä rajoituksia ja määräyksiä sekä ennen kaikkea selkeää tiedottamista, eikä lainkaan löysäilyä,

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

joka vesittää koko toimenpiteiden tarkoituksen hidastaa koronaviruksen leviämistä, jotta terveydenhoitokapasiteettimme kestäisi.

Tämän enempää keskustelua venyttämättä totean, että lyödään nyt nopeasti Uudenmaan rajat kiinni, ja toivon hallituksen jo valmistautuvan myös seuraaviin rajoituksiin, joita tarvitaan nyt kipeästi.

21.38 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevalla valtioneuvoston asetuksella otetaan käyttöön valmiuslain 118 §, joka antaa valtioneuvostolle toimivallan soveltamisasetuksella lähteä rajoittamaan ihmisten liikkumista, tässä tapauksessa Uudella maalla. Tämä rajoitushan on erittäin kova ihmisten perusoikeuksien rajoittaminen. Meidän perustuslakimme 9 § lähtee siitä, että jokaisella on lähtökohtaisesti oikeus liikkua Suomen sisällä ja oleskella missä päin Suomea haluaa. Ja myös Euroopan ihmisoikeussopimus ja Euroopan unionin perusoikeuskirja lähtevät siitä, että meillä on liikkumisvapaus myös Euroopan sisällä ja kullakin siellä maassa, missä laillisesti oleskelee.

Tässä kuitenkin suojataan kansalaisten oikeutta terveyteen ja henkeen ja elämään, ja siinä mielessä tämä on katsottu myös perustuslakivaliokunnan mietinnössä välttämättömäksi rajoitukseksi tällä kertaa. Ja itse ajattelen niin, että kun eduskunta on tällaisen päätöksen nyt hyväksymässä, niin että tämmöinen rajoitus voidaan ottaa käyttöön, niin tämä on kyllä aika vahva viesti kansalaisille. Tämä on vahva viesti siitä, että tilanne on nyt äärimmäisen vakava, kun joudutaan puuttumaan näinkin merkittävään oikeuteen kuin ihmisten oikeuteen liikkua.

Siksi ajattelen niin, että viestinnässä meidän päättäjien olisi hyvä kiinnittää huomiota siihen, ettemme turhaan ainakaan näinkin vakavien viestien keskellä tavallaan antaisi semmoista kuvaa, että meillä olisi täällä isoja ristiriitoja tästä suuresta linjasta, jota ollaan tehty. Itse olen huomannut näiden puheenvuorojen pohjalta, mitä on käytetty, että kyllä eduskuntakin on kohtuullisen yksimielinen siitä, että tilanne on vakava, valmiuslaki täytyy ottaa käyttöön, ja näistä rajoituksista, yksityiskohdistakin, ollaan oltu todella yksituumaisia.

Siksi ajattelen, että tässä tilanteessa erityisesti on syytä meidän kaikkien antaa tuki päättäjille niissä toimissa, joita juuri nyt tehdään tämän kriisin hoitamisessa, tarkoitan meidän hallitusta ja ministereitä, jotka etulinjassa hoitavat tätä. Ja se paras tuki on se, että me kerromme oikeaa tietoa täällä paitsi kansalaisille ja toisaalta myös rauhoittellemme siinä, että vaikka näinkin vaikeassa tilanteessa ollaan ja vaikka virheitäkin tehdään, kun ihmiset hoitavat, ja vaikka meidän valmiuslakikaan ei ole paras mahdollinen tähän tilanteeseen, niin aivan varmasti kansalaiset voivat luottaa siihen, että päättäjät, jotka hoitavat näitä asioita, tekevät varmuudella parhaansa, että tämä kriisi saadaan talttumaan tästä mahdollisimman nopeasti ja päästään normaaliolosuhteisiin. Siksi nyt ei mielestäni ole aika meidän tavallaan keinotekoisesti hakea mitään riidan haastamista, vaan lähteä antamaan tuki niille toimille, joita nyt tehdään yhdessä. Totta kai semmoiselle asialliselle kritiikille ja kysymyksille on aina paikkansa, ja se kuuluu oppositiolle, mutta toivoisin, että voitaisiin näin vaikeassa tilanteessa antaa kuitenkin isosta kuvasta yhteinen viesti, että täällä tehdään nyt yhdessä töitä kriisin voittamiseksi. Se, että Suomi, meidän isänmaa, selviää tästä mahdollisimman pian ja lähdetään siihen jälleenrakentamisvaiheeseen, se on kaikkien meidän yhteinen tehtävämme.

Tällaisella viestillä haluan näinkin hankalaa asiaa kuin liikkumisrajoitusta tässä olla kannattamassa. Totean, että tämä on valitettavasti niin vakava tilanne, että joudumme tämmöisiäkin oikeuksia rajoittamaan, mutta tämä on nyt katsottu välttämättömäksi. Kuitenkin

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

lieventävä asia on, että tämä on määräajaltaan kuitenkin kohtuullisen lyhyt aika, mutta aika näyttää, joudutaanko tätä pidentämään — toivottavasti ei.

21.42 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Käsitlemme valtioneuvoston asetusta, jonka hyväksyminen merkitsee, että Uudenmaan rajat menevät kiinni määräajaksi. Olemme rajoittamassa todella voimakkaasti ihmisten perusoikeuksia, oikeutta liikkumiseen. Tällaista päätöstä ei voi tehdä kevyin perustein. On välttämätöntä, että asia käydään huolellisesti läpi eduskunnassa, ja tätä työtä perustuslakivaliokunta on kovan aikapaineen alla tehnyt. Kiitos valiokunnalle tästä työstä.

Hallitus on katsonut välttämättömäksi eristää Uudenmaan maakunnan muusta maasta koronaviruksen leviämisen estämiseksi. Tässä perusteena on perusoikeuksista vahvin, oikeus elämään. Koska rajoituksella puututaan perusoikeuteen liikkumisvapaudesta, hallituksen on pitänyt perustella sen välttämättömyys aukottomasti. On tärkeää, että tilannekuva ja tietopohja, johon päätös perustuu, on kaikkien avoimesti arvioitavana. Uudenmaan eristäminen muusta Suomesta on perusteltua, jotta tehohoitokapasiteetti eri puolilla riittäisi. Tavoitteena on taudin leviämisen pysäyttäminen ja hillitseminen. Uudenmaan rajat sulkemalla suojelemme siis muuta Suomea.

Perusteltu huolenaihe, joka on tässä salissa esitetty, on myös se, riittääkö Uudellamaalla tehohoitopaikkoja, jos maakunnan rajat on suljettu ja viruksen leviäminen jatkuu. Siksi taudin leviämisen ja tartuntojen estämiseen tarvitaan kaikki käyttöön otetut keinot. Päätös ravintoloiden, kahviloiden ja baarien sulkemisesta on saatava voimaan mahdollisimman pian.

Arvoisa puhemies! Suomen neljästä suurimmasta kaupungista kolme sijaitsee Uudellamaalla. Epidemia ja sen rajoittamistoimet osuvat kipeimmin suuriin kaupunkeihin sekä niiden talouteen. Kaupungit tulevatkin tarvitsemaan tukea päästäkseen tästä kriisistä yli.

Liikkumisen rajoittaminen on raju toimi. Olisin todella toivonut, että suositukset olisivat riittäneet. Liikkumisen rajoittamistahan hallitus on jo muutaman viikon ajan voimakkaasti suositellut. Kun suositukset eivät ole saaneet ihmisiä pysymään kodeissaan, on katsottu välttämättömäksi säätää asiasta lailla.

On tärkeää, että liikkumisen rajoittamista koskevassa soveltamisasetuksessa tullaan huomioimaan inhimilliset näkökulmat ja huolehditaan lapsen oikeuksista sekä niiden perheiden tilanteesta, joissa osa perheenjäsenistä asuu Uudellamaalla ja osa sen ulkopuolella. Monella on myös huoli iäkkäistä omaisista, jotka asuvat rajan väärällä puolella. Näihin tilanteisiin on löydettävä inhimilliset ja selkeät ratkaisut ja ohjeet.

Ymmärrän myös, että moni kokee raskaaksi sen, että ei voi matkata mökille, jossa koki si voivansa elää turvallisesti eristyksissä ja samalla nauttia luonnosta ja alkavasta keväästä. Tässä tilanteessa tarvitaan meidän kaikkien yhteistä vastuunkantoa, jotta viruksen leviämistä saadaan hidastettua ja jopa estettyä. Nyt tarvitaan luottamusta siihen, että nämä toimet ovat välttämättömiä, jotta voimme pelastaa yhdessä ihmishenkiä. Tämä edellyttää, että näiden järeiden päätösten perusteista viestitään aktiivisesti kansalaisille ja että toimien tehokkuutta ja toimivuutta seurataan jatkuvasti ja ollaan valmiudessa reagoimaan tilanteen muuttuessa.

Arvoisa puhemies! Viime kädessä tätä virusta ei voiteta lakeja säätämällä vaan sillä, että jokainen suomalainen noudattaa annettuja rajoituksia ja suosituksia. Vain niin saamme viruksen taltutettua, poikkeusolot loppumaan ja normaalin elämän jatkumaan mahdollisim-

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

man pian. Samaan aikaan meidän kaikkien on tärkeä huolehtia omasta ja läheisten jaksamisesta ja luotava toivoa siihen, että tästäkin selvitään yhdessä.

Uudenmaan eristämisestä päätetään nyt kolmen viikon ajanjaksoksi. Toivon todella, että hallituksen tekemät rajoitustoimet kokonaisuudessaan osoittautuvat vaikuttaviksi ja että liikkumisrajoitukset jäävät mahdollisimman lyhytaikaisiksi.

21.46 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Suuri kiitos perustuslakivaliokunnalle, puheenjohtajalle, jäsenille jaksamisesta ja linjakkaasta toiminnasta.

Uudenmaan sulkua on aivan poikkeuksellinen ratkaisu, todella poikkeuksellinen. Se tehdään tietysti siksi, kuten täällä monet ovat todenneet, että elämää halutaan suojella. Koska elämän suojeleminen on vieläkin tärkeämpää kuin suuret sanani, puhun hyvin lyhyesti.

Uusimaa, jossa pandemia on pisimmällä, tarvitsee nyt kaiken tuen. Eristäminen ei tietenkään sinällään auta Uudenmaan tilannetta. Siksi Uudellamaalla on jatkettava kaikin keinoin ja kaiken tuen kautta taistelua virusta vastaan.

Eristäminen ei myöskään tarkoita sitä, että muu Suomi olisi nyt turvassa. Siksi on tarkasti seurattava reaaliajassa sitä, mitä Uudenmaan ulkopuolella alkaa tapahtua. On myös sanottava ääneen se, että melko pian voimme olla tilanteessa, että nämäkään toimet eivät riitä. Nämä ajat ovat todellakin osoittaneet sen, että huomista ei voi tietää eikä huomista voi nähdä.

Vaikka tässä keskustelussa on ollut joitakin merkkejä jälkiviisastelusta, toivon todella, että voimme säilyttää yhtenäisyyden. Tässä tilanteessa, jos missä, tarvitaan niin oppositiotakin kuin hallitusta. Meidän täytyy olla yhteisessä rintamassa eikä eri joukkueissa. Ei olisi kovinkaan viisasta eristää myöskin toisiamme.

Kello käy, ja vastuullisen kansanedustajan toimiin tässä kohtaa kuuluu se, että en pitkitä tätä hetkeä tämän enempää. — Kiitos.

21.49 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Grundlagsutskottet har i dag tagit ställning till statsrådets förordning om att sätta i kraft beredskapslagens 118 § som bestämmer om möjligheterna att införa begränsningar i rörelsefriheten, en fundamental grundlagsenlig rättighet. Grundlagsutskottet har gjort en grundlig behandling sedan klockan 8.30 i morse för att få det klart i dag. Utskottet har hört ett stort antal sakkunniga eftersom åtgärden är exceptionell och påverkar och begränsar en viktig grundlagsenlig rättighet, nämligen fri rörlighet.

Nu är det också dock en exceptionell tid i vår historia då undantagstillstånd är utlyst av statsrådet och republikens president. Grundlagsutskottet föreslår därför enhälligt att förordningen får träda i kraft för att trygga bland annat två andra grundlagsenliga rättigheter: rätten till liv och rätten till social trygghet. Åtgärden att begränsa den fria rörligheten till och från landskapet Nyland görs för att förhindra att spridningen av coronaviruset ska gå så snabbt att den äventyrar liv och sjukvårdssystemet.

I Nyland finns per capita dubbelt fler bekräftade fall av coronavirus än i övriga Finland. Denna exceptionella åtgärd att begränsa den fria rörligheten till och från Nyland är inget som grundlagsutskottet tar lätt på, men det görs för att skydda liv. Denna förordning, begränsningen i rörligheten, är i kraft till den 19 april. Regeringen, statsrådet, kommer ännu sammanträda i kväll innan begränsningen träder i kraft. Regeringen kommer också godkänna en förordning som gäller tillämpningen som också kommer slå fast bland annat vilka resor som ändå undantagsvis kommer att tillåtas till och från Nyland om särskilda an-

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

ledningar och skäl finns för det. Grundlagsutskottet kommer enligt lag göra en eftergranskning också av den förordningen. Den görs nästa vecka.

Ärade talman! Detta är en exceptionell åtgärd. Att begränsa den fria rörligheten i Finland har inte gjorts sedan kriget. Men så är också det krisläge Finland och världen befinner sig i exceptionellt med rådande coronapandemi. Med de åtgärder som görs och det starka samhälle som Finland är är jag ändå helt säker på att vi kommer ta oss igenom också denna prövning.

21.53 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä täällä valtioneuvoston asetusta valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta. Haluan myös omalta osaltani kiittää perustuslakivaliokuntaa nopeasta, ripeästä työstä, mitä olette tässä kiireessä tehneet.

Suomessa on todettu yli 1 000 koronatartuntaa, joista 75 prosenttia on Uudellamaalla, ja seitsemän ihmistä on jo kuollut. Uudenmaan rajoittamistoimenpiteillä halutaan hidastaa epidemian etenemistä muualle Suomeen ja samalla turvata hoitokapasiteetti Uudellamaalla niin, että se riittää Uudenmaan väestön tarpeisiin, ja samalla tehohoitokapasiteettia. Mutta jos täällä Uudenmaan sisällä ei tehdä muita rajoittamistoimenpiteitä, niin on laskettu, että sekään tehohoitokapasiteetti ei riitä, vaikka henkilökuntaa koulutetaan jatkuvasti lisää ja yritetään lisätä näitä tehohoitopaikkoja. Eli on tärkeää, että myöskin ravintolat, pubit sulkevat ovensa ja yhteisiä kokoontumisia muuten rajoitetaan. On myös tärkeää, että lentokentältä ja satamista tuleva vuoto ulkomailta tulevasta koronatartunnoista saadaan kuriin.

Kun Uusimaa tullaan nyt eristämään ja samalla tartunnat Uudenmaan sisällä tulevat kasvamaan — vaikka ilman muuta niitä tartuntaketjuja pitää edelleenkin hidastaa ja yrittää pysäyttää, mutta väistämättä ne tulevat tästä edelleen vielä kasvamaan — niin tämä aiheuttaa erityisen haasteen myös täällä eläville riskiryhmissä oleville henkilöille. Heitä on monenlaisia, on ikäihmisiä mutta on myöskin syöpäsairaita tai ihmisiä, joilla on puolustuskykyä alentavia lääkkeitä käytössä, vammaisia, ja on tärkeää, että me minimoimme edelleenkin heidän riskinsä saada infektio.

Vaikka suosituksena on pysyä kotona, niin monen on kuitenkin liikuttava itse julkisilla paikoilla ja käytävä sairaaloissa perussairauksiensa takia, poliklinikkakäynnillä, tai joutuvat jonkun muun syyn takia sairaalaan. Hygieniaohteisuus ja riskien minimointi ovat avainasemassa näiden ihmisten tartunnan saamisen ehkäisemiseksi, ja siinä valtakunnalliset ohjeistukset ovat todella tärkeitä. Jos esimerkiksi syöpähoidossa käyvä ihminen saa koronainfektion, niin taudin aiheuttama kuolemanriski on moninkertainen. On meidän vastuulamme myös suojata heitä.

Riskissä ovat myös kotihoidon asiakkaat, joita on Suomessa noin 75 000. Kunnilla tulisi olla näihin riskiryhmiin kuuluvien ihmisten hoitoon yhtenäiset ohjeet koko valtakunnan tasolla. Hoitajille tulee olla selvää, ja heidän tulee tietää, miten kotihoidon asiakkaita hoidetaan turvallisesti. Erityisen haasteelliseksi tilanteen tekee se, että yhden vanhuksen luona voi käydä monta hoitajaa päivän aikana, eri hoitajia, kuukaudessa jopa yli 60 eri hoitajaa. Näiden eri ihmisten määrää pitäisi pystyä vähentämään niin, että vain tietyt hoitajat käyvät tiettyjen ihmisten luona, ja tähänkin tarvitaan valtakunnallista ohjausta — se ei tapahdu muuten kunnissa.

Haluan myös nostaa esille lasten oikeudet, perheet ja sijaishuollon. Meidän pitää huolehtia poikkeustilanteessa niistä, ja silloin, kun liikkumista rajoitetaan, pitää myöskin muistaa lasten oikeudet ja heidän tarpeensa nähdä omia vanhempiaan ja muut tapaamisoi-

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

keudet, jotka heille lain mukaan kuuluvat. Tarvitaan myöskin sosiaalipuolelle yhtenäisiä ohjeistuksia siitä, miten siellä ehkäistään koronainfektioita, niin kuin moniin muihin yhteisiin laitoksiin.

Liikkumisen rajoittaminen on kova toimi, koska siinä puututaan ihmisen perusoikeuksiin. Oikeus elämään on myös perusoikeus, joten kun liikkumista rajoitetaan, niin sille pitää olla hyvät perusteet. Rajoitusten sisällä ihmisten oikeudenmukainen ja yhdenvertainen kohtelu on tärkeää. Nythän tämä on sinne 19.4. saakka, mutta mikäli tämä jatkuisi pidempään, niin on erittäin tärkeää siinä vaiheessa sitten arvioida, miten tämä tulisi kohdistumaan eri ryhmiin ja heidän oikeuksiinsa.

On tärkeää, että hallitus viestii kansalaisille ja eduskunnalle säännöllisesti siitä, mitä tapahtuu, mitä on tulossa, miltä epidemia näyttää, mitkä ovat infektiomäärät, paljonko on testattu Uudellamaalla ja paljonko on testattu muualla Suomessa ja paljonko niistä on todettu positiivisiksi, ja mikä on hallituksen skenaario tulevasta — meidän pitää olla askeleen edellä. Tässä on oltu aika monessa kohtaa askeleen jäljessä, mutta tämä on viimeinen kohta nyt korjata sitä askellusta ja nähdä enemmän eteenpäin.

Meidän pitää nyt kiinnittää huomiota myös meidän henkilökuntaamme, että heillä on riittävästi suojavarusteita, että he jaksavat — työ on raskasta — työhyvinvointiin, johtamiseen. Jos meillä ei ole sitä henkilökuntaa, niin me emme pysty myöskään hoitamaan sairaita ihmisiä. — Kiitos.

22.00 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomi on sivistysvaltio, jossa jokaisesta, heikoimmastakin, pidetään huolta. Tärkein tehtävämme on suojella ainutlaatuista ja arvokasta elämää. Suojellaksemme oikeutta elämään ja terveyteen rajoitamme nyt liikkumisen oikeutta, kun otamme käyttöön valmiuslain 118 §:n. Suomi on oikeusvaltio, jossa toimimme perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien mukaan myös poikkeusoloissa. Taudin eteneminen Uudeltamaalta muualle Suomeen halutaan pysäyttää, jotta terveydenhoitojärjestelmämme, erityisesti tehohoidon kapasiteetti, riittää. Jotta myös muuten vakavasti sairastuvat voidaan hoitaa, taudin eteneminen tulee pysäyttää myös Uudenmaan sisällä.

Kun hyväksymme tämän käyttöönottoasetuksen, hallitus antaa tänään soveltamisasetuksen. Toivon, että rajoittamisessa otetaan riittävässä määrin huomioon työ, elinkeinot, opiskelu, lapsen tapaamisoikeus, yhteiskunnalliset luottamustoimet ja läheisten kuolemanvaara, että läheinen pääsee esimerkiksi hyvästelemään kuolevan läheisensä — tulevana viikkoina kuollaan myös muuhun kuin koronaan.

Eduskunta on joustavasti toiminut poikkeavissa oloissa. Lämmin kiitos perustuslakivaliokunnan työtovereille ja puheenjohtajallemme Ojala-Niemelälle hyvästä yhteistyöstä. Kiitos valtioneuvostolle ja viranomaisille työstä koronaviruksen vastaisessa taistelussa. Annetaan heille kaikki tukemme. Toimitaan päättäjinä yhtenä joukkona. Uudistetaan valmiuslaki näiden kokemusten pohjalta. Yhteinen vastuun kantaminen jatkuu vielä pitkään tämän kriisin jälkeen. Edessä on jälleenrakentamisen aika. Silloin meitä kaikkia tarvitaan ja vastuullisuutemme kunnolla mitataan.

22.03 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme poikkeuksellisen voimakasta toimea tänään tässä salissa, nimittäin valtioneuvoston asetusta valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta. Asetuksen jääminen voimaan antaa valtioneuvostolle toimivaltuudet rajoittaa liikkumista Uudenmaan maakunnan alueella. Kuten kollegat ovat täällä hyvin aikaisemmin todenneet, kyse on erittäin poikkeuksel-

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

lisesta toimesta ja ihmisten perusoikeuksien rajoittamisesta liikkumisen vapauden osalta. Tärkeintä on kuitenkin oikeus elämään, se, että me teemme kaikkemme, että ihmisten terveyttä ja ihmishenkiä turvataan, ja tässä salissa on tänään ollut täysi yksimielisyys siitä, että näin tulee toimia.

Herra puhemies! Me tiedämme sen, että tartuntatautitapaukset koronaviruksen osalta ovat tällä hetkellä keskittyneet hyvin voimakkaasti Uudellemaalle, ja itse asiassa valtioneuvoston perustelumuistiossa nostetaan esille se, että tartuntojen merkittävän leviämisen riski Uudeltamaalta muualle Suomeen ei-välttämättömän matkustamisen kautta on suuri. Valtioneuvosto on minusta erittäin perusteellisesti tuonut esille ne seikat, minkä takia Uudeltamaalta muualle Suomeen ja taas vastaavasti muualta maasta Uudellemaalle liikkumista on perusteltua rajoittaa.

Perustuslakivaliokunta pitää liikkumisvapauden rajoitusten käyttöönottoa tarkoitettulla alueella sinänsä hyväksyttävänä ja valiokunnan saaman selvityksen valossa myös välttämättömänä. Haluan kiittää perustuslakivaliokuntaa ja sen puheenjohtajaa tarkasta, hyvästä ja nopeasta työstä tämän salin käyttöön.

Herra puhemies! Kukaan meistä ei itse asiassa tiedä tänä iltana, kun teemme nyt tätä päätöstä, ovatko nämä toimet riittäviä. Välttämättä näin ei ole. Kyse on globaalisti levinneen viruksen torjumisesta, joka on merkittävä uhka suomalaisten terveydelle ja ihmishengille. Voi hyvin olla, että joudumme käsittelemään vielä järeitä toimia tämänkin illan jälkeen.

Suomen valitsema linja viruksen torjumisessa on kuitenkin oikea ja perusteltu. Ruotsi on valinnut toisen tien. Mutta esimerkit maailmalta osoittavat meille, että merkittävillä ja järeillä toimilla, jotka on tehty riittävän ajoissa ja ennaltaehkäisevästi, saadaan aikaan tuloksia, joilla viruksen leviäminen voidaan estää. On varmasti perusteltua, että myös Suomessa me toimimme tällä tavalla.

Herra puhemies! Vaikka, totta kai, me kannamme jokainen vastuun tässä salissa tänään tehdyistä päätöksistä, niin operatiivinen vastuu tämän kriisin hoitamisesta on tämän maan hallituksella, ja haluan vain antaa evästystä maan hallitukselle toteamalla, että on parempi tehdä toimia enemmän ja aiemmin kuin vähemmän ja liian myöhään. Toivon, että maan hallitus tekee kaikkensa toimivaltuuksiensa puitteissa, että tämä kriisi saadaan selätettyä, ja on aivan selvää, että Suomen eduskunta, tämä sali, antaa täyden tukensa hallituksen tekemälle työlle.

22.06 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Hallitus ottaa käyttöön valmiuslain liikkumis- ja oleskelurajoituspykälän Uudenmaan alueella, mikä johtanee tänään Uudenmaan eristämiseen hallituksen soveltamisasetuksella. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että tämä käyttöönottoasetus saa jäädä voimaan. Valiokunta on pitänyt liikkumisvapauden rajoitusten käyttöönottoa hyväksyttävänä ja välttämättömänä.

Suomalaisten liikkumista maassamme ei ole rajoitettu sitten sota-aikojen. Kyseessä on erittäin kova toimi. Erittäin kova on uhkakin: Koronavirusepidemia on uhka ihmisten hengelle ja terveydelle. Jos virus pääsee leviämään hallitsemattomasti, tehohoitopaikat loppuvat kesken ja osa ihmisistä jää ilman hoitoa. Näin on Euroopassa tapahtunut, Italian Lombardiassa ja Espanjassa. Näin ei saa käydä Suomessa, ei Uudellamaalla eikä muissakaan maakunnissa.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

Jokaisella suomalaisella on perustuslaissa taattu oikeus elämään. Siksi olen jo viikko sitten tukenut liikkumisrajoitusten käyttöönottoa Uudellamaalla, omassa vaalipiirissäni, vaikka tiedän, että se tulee aiheuttamaan uusmaalaisille myöskin haittaa.

Koronavirusepidemia on Uudellamaalla muuta maata pidemmällä. Tämänkin päivän tietojen mukaan Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella on yli 60 prosenttia Suomessa todetuista tartuntatapeuksista. Uudellamaalla on useita eri puolilla sijaitsevia kuntia, joissa on verraten korkea ilmaantuvuus. Kyse ei siis ole pelkästään pääkaupunkiseudun kolmen suuren kaupungin ongelmasta, vaan ilmaantuvuus on korkea myös muun muassa Kauniaisissa, Raaseporissa, Lohjalla ja Siuntiossa ja myös kotikunnassani Sipooissa. Sipoo on tänään julkaissut tiedon, jonka mukaan kunnassa on kolmisenkymmentä todennettua tartuntaa. Väkilukuun nähden se on erittäin paljon. Itse asiassa se on väkilukuun nähden käsitykseni mukaan enemmän kuin esimerkiksi Helsingissä. Piileviä tapauksia Uudellamaalla on todennäköisesti huomattavasti enemmän kuin todennettuja tapauksia ja myöskin muissa kunnissa kuin niitä on havaittu.

Arvoisa puhemies! Kuten perustuslakivaliokunta on muistuttanut, hallituksen ehdottamia rajoituksia liikkumisvapauteen voidaan pitää erittäin olennaisena puuttumisena perusoikeuksiin, ja tämä rajoitus kohdistuu siis nyt nimenomaan 1,7 miljoonaan uusmaalaiseen. Nostankin esille kaksi asiaa mietinnöstä. Ensinnäkin valiokunta on huomauttanut, että hallituksen olisi tullut tehdä laajempaa selkoa muiden käytettävissä olevien keinojen riittämättömyydestä. Lisäksi valiokunta on muistuttanut, että epidemiatilanteen muuttuessa niin, että liikkumisrajoitukselle ei ole enää oikeudellisia perusteita tai ne ovat muuttuneet, rajoitusta muutetaan tai asetus kumotaan.

Nämä ovat tärkeitä huomautuksia. Virusepidemia nimittäin voidaan kansainvälisten esimerkkien perusteella ottaa hallintaan määrätietoisilla keinoilla, muillakin keinoilla kuin massoihin kohdistuvilla rajoituskeinoilla.

Uudenmaan epidemiatilanne on niin vakava kuin on, koska tilanne on päässyt tällaiseksi. Lentokentän koronavirusportti on ollut auki tähänkin päivään asti, vaikka, kuten aiemmin täällä on huomautettu, tartuntatautilaki edellyttää toimia viranomaisilta ja antaa myös toimivaltuudet puuttua epidemian riskiin. Ja virus pääsee edelleen leviämään Uudellamaalla piilevien tapausten vuoksi, koska riittävästi ei testata.

Arvoisa puhemies! Monet Euroopan maat ovat vaihtaneet strategiaa koronavirusepidemian hillitsemisestä sen nujertamiseen. Maailman terveysjärjestö WHO on edellyttänyt valtioilta aggressiivista testaamista pandemian voittamiseksi. Tätä testaamiseen perustuvaa strategiaa ovat useat valtiot soveltaneet jo menestyksekkäästi.

En halua, että Uudenmaan annetaan päätyä Italian Lombardian tapaiseen kaaokseen. Haluan, että hallitus valitsisi Etelä-Korean ja Singaporen aggressiivisen testaamisen tien, jotta epidemia saadaan myös Uudellamaalla nujerrettua.

Viimeisimpänä Saksassa on ymmärretty kääntää kurssia. Saksan sisäministeri on ilmoittanut tänään kannattavansa epidemian hidastamisen sijaan sen tukahduttamista. Nyt Saksa kasvattaa testauskapasiteettia vauhdilla ja huhtikuun loppuun mennessä testejä pyritään tekemään jopa 200 000 päivässä. Väkilukuun suhteutettuna Suomessa tämä tarkoittaisi 13 300:ta testiä päivässä. Suomen julkilausuttu tavoite on nyt vain 2 300 testiä päivässä. Hallitus pystyy varmasti tässä parempaan.

Saksassa ymmärrettiin, että olisi ollut kerta kaikkiaan väärin antaa tämän jopa tappavan viruksen levitä valtaosaan ihmisistä. Aggressiiviseen testaamiseen perustuva strategia on

mahdollistanut myös rajoitusten purkamisen. Etelä-Koreassa rajoituksia on voitu alueittain purkaa testaamisen avulla. Tähän samaan pyrkii nyt määrätietoisesti siis myös Saksa.

Suomenkin pitäisi aggressiivisesti testaamalla jäljittää edelleen tartuntoja sekä toimeenpanna riittävät yksilölliset karanteenitoimet, jotta viruksen leviäminen päästään rajaamaan. Tämä on erityisen tärkeää edelleen Uudellamaalla. Näin rajoitustoimia voidaan myös aikanaan purkaa. Testaaminen on välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Haluan sanoa tämän vakavan viestin hallitukselle: Virusta ei saa jättää leviämään Uudellamaalla, eikä Uttamaata saa jättää ilman riittäviä sairaanhoidon resursseja ja tehohoidon välttämättömiä lisäpaikkoja. Muistutan teitä, että tehohoitopaikkojen määrä on väkimäärään suhteutettuna samanlainen kaikkialla Suomessa. HUSissa ei siis ole ihmistä kohden yhtään sen enempää tehohoitopaikkaa kuin muillakaan erä-alueilla.

Hallitus on vastuussa Suomen johtamisesta näissä poikkeusoloissa. Hallitukselle annetaan poikkeuksellista valtaa. Hallituksen käsissä on myös Uudenmaan mahdollisuudet selvittää tästä tilanteesta. Hallituksen käsissä on se, kuinka nopeasti Suomi pääsee ulos tästä epidemiasta.

22.13 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Koronavirus jyllää maailmalla, ja se on jyllännyt myös Suomessa niin, että elämme todella erityisissä poikkeusoloissa, siinä määrin vakavissa, että valmiuslaki on jo otettu käyttöön, ja nyt siis otamme sen 118 §:n, mikä tarkoittaa konkreettisesti liikkumisen rajoittamista. Se on erittäin vakava ja iso askel, kun rajoitamme ihmisten vapaata liikkumista Suomessakin, mutta se on todella välttämätöntä tehdä. Uusimaa rajoitetaan, rajat laitetaan nyt kiinni.

Minkä takia se on sitten välttämätöntä tehdä? Näin totesimme perustuslakivaliokunnassa myös kuulemisten perusteella.

Meillä on Suomessa tällä hetkellä toistatuhatta diagnosoitua koronainfektiopotilasta. 1 041 on se luku, joka minulla on, ja näistä osastohoidossa on toistasataa, reilu 10 prosenttia. Sairaalahoidossa olevista kolme neljäsosaa on Uudellamaalla ja tehohoidossa olevista kaksi kolmasosaa on Uudellamaalla. Seitsemästä Suomessa kuolleesta potilaasta Uudellamaalla heitä on kuusi.

Minkä takia Uusimaa on sitten tässä tilanteessa, ja paremminkin sitten, jos ajattelemme, minkä takia Uusimaa on se alue, mikä tarvitsee jatkoa ajatellen rajoittaa, ja nimenomaan rajojen yli liikkumista rajoittaa?

Uudellamaalla asuu 1,7 miljoonaa ihmistä, siis valtaosa suomalaisista. Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan on ajateltu, että jopa 80 prosenttia, ehkä enemmänkin, väestöstä infektoituu. Noin 15 prosenttia tapauksista on vakavia ja 5 prosenttia kriittisiä. On arvioitu, että 15 prosenttia sairastuneista tarvitsee sairaalahoitoa, ja on myös todettu, että huomattava osa, jopa kolmannes, sairaalaan otetuista tarvitsee muutaman päivän kuluttua tehohoitoa. Ja edelleen, jos ajattelemme, että vaikka meillä olisi kaikki hyvät laitteet, tietotaito ja lääkitykset käytössä, niin vaikea hengitysvajaus ja monielinvaurio, joita tehohoidossa hoidetaan, ovat niin vakavia, että on sanottu, että tehohoidossa olevien hengitysvajauspotilaiden kuolleisuus on jopa 30 prosenttia.

Eli kun me mietimme näitä lukuja, niin todellakin se, mitä jokaisen tarvitsee tehdä, on nyt pyrkiä kaikin tavoin rajoittamaan tämän epidemian leviämistä, eikä vain pyrkiä rajoittamaan leviämistä tai rajoittaa sitä, vaan pyrkiä nitistämään tämä koronavirus. Vaikka meille moneen kertaan on asiantuntijoiden toimesta sanottu, että sitä ei ole mahdollista pysäyttää tai nitistää, niin sanoisin, että sitä ei kannata uskoa, vaan se työ, mitä meidän tulee

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

tehdä, on nimenomaan ei vain rajoittaa, pyrkiä rajoittamaan virusta, vaan pyrkiä nitistämään tämä koronavirus.

On hyvä muistaa, että vaikka ikäihmiset ovat tietysti erityisessä riskissä, niin tämä koronavirusinfektio ei ole vaarallinen pelkästään ikäihmisille, vaan nuoremmatkin ihmiset, joilla on joku krooninen sairaus — sydän- ja verisuonitauti, diabetes esimerkiksi tai astma — huolimatta siitä, että he olisivat hyväkuntoisia, ovat myös suuressa riskissä. Ja astmaan liittyen olen monta kertaa nostanut esille, että Suomessa 30-vuotiaista tai sitä vanhemmista yli 10 prosenttia sairastaa astmaa, ja vaikka se olisi hyvässä tasapainossakin, niin kaikki he ovat riskissä, kun on kyse koronavirusinfektion saamisesta.

Uudenmaan rajat laitetaan kiinni, liikkumista valvotaan, ja se on tarpeen. Mutta sen lisäksi, niin kuin täällä on tullut esiin moneen kertaan, lentokenttä ja liikenne siellä, mikä on valitettavasti ollut se vuotava portti, toivon mukaan saadaan myös asianmukaiselle tolalle sillä tavoin, että sieltä ei virusinfektion kantajia tai sairastuneita tule levittämään vaan että he toteuttavat sitä kahden viikon karanteenia, niin kuin suositus on ollut jo aikojen sitten. Mutta sen lisäksi toivoisin, että sairaanhoitopiirien, ja nyt erityisesti Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin, johto katsoisi myös sen, että sairaanhoidon henkilökunta ei tulisi työpaikoille ilman sitä kahden viikon karanteenia tai testausta. On käsittämätöntä, että kun me tässä talossa mietimme näitä rajoitustoimia infektion leviämisen nitistämiseksi, niin meille edelleenkin on tullut sekä Espanjasta että kaukomaista infektiopesäkkeistä terveydenhuollon henkilökuntaa suoraan sairaalaan potilastyöhön. En tiedä, mikä portti on tässä vuotanut, mutta toivoisin, todellakin toivoisin, että tähän asiaan puututtaisiin sairaaloissa.

Aggressiivinen testaaminen, testaaminen ja testaaminen, on WHO:n ohjeistusten mukaan ollut tärkeää koko tämän infektion ajan, ja todella toivoisin, aivan niin kuin edustaja Vestman täällä nosti esiin, että Suomi tarttuisi huomattavasti aggressiivisempaan testaamiseen, koska sitä tarvitaan. Ja vaikka on tärkeää katsoa kaikkia etappeja silloin, kun otetaan lääkityksiä käyttöön, niin meillä on kuitenkin lääkkeitä, joista maailmalla on ollut hyvää tulosta koronavirusinfektion oireiden lievittämisessä tai viruksen jakaantumisen pysäyttämisessä, ja toivoisin, että näitä lääkityksiä otettaisiin matalalla kynnyksellä myös Suomessa käyttöön.

Jokaista meistä tarvitaan, ja toivoisin, että vaikka itse kullakin meistä on haasteita ja tarpeita, niin voisimme kuitenkin miettiä: mitä minä voin tehdä toisten hyväksi? Jos jokainen käyttäisi pienen ajan sen miettimiseen, mitä voin tehdä toisen hyväksi, niin uskoisin, että saamme tämän ongelman, haasteen nujerretuksi.

Ihmisten mahdollisuudet ovat rajalliset, mutta ajattelen, että kaikki viisaus ja voima, jota voimme saada, on tähän taisteluun koronavirusta vastaan jokaisen käytettävä. Ja niin kuin olen sanonut, se apu, [Puhemies koputtaa] mitä aika ajoin myös kädet ristiin laittamalla [Puhemies: Aika!] voidaan saada, on tässä tarpeen. Ja sen takia, [Puhemies: Kiitoksia!] arvoisa puhemies, haluan vielä sanoa kiitokset kaikille, jotka ovat tavalla tai toisella osallistuneet tähän haasteen nujertamiseen, ja myös meidän perustuslakivaliokunnan puheenjohtajalle Ojala-Niemelälle.

22.20 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Uusimaa on Suomen väkiriikkain ja vilkkain maakunta. Koronavirus on Uudellamaalla päässyt leviämään aivan toisella vauhdilla kuin muualla, harvemmin asutussa Suomessa. Liikkumisen rajoittaminen on kova toimenpide, mutta katson, että tässä tilanteessa Uudenmaan sulkeminen on välttämätöntä.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

Tartuntatilanne on monessa maakunnassa vielä hyvä ja mahdollisuudet viruksen leviämisen estämiseksi ovat paljon paremmat kuin Uudellamaalla.

Viime viikonloppuna koettiin jopa kansainvaellus kohti pohjoista. Vitos- ja nelostiet olivat ruuhkaisia, ja sain omasta maakunnastani viestiä, että Kajaanin kohdalla on ajettu ihan neljääkymppiä, kun ovat niin kovasti ruuhkat päällä. Ihmisten tarkoitus ei tietysti ollut virusta levittää, mutta siltä se monesta pohjoisen asukkaasta tuntui tuntuvan. Koska myös itsensä terveeksi tunteva ihminen voi levittää virusta, on meidän kaikkien syytä pysytellä tuissa ympyröissä, ja nyt yksi ympyrä sulkeutuu täällä Uudellamaalla.

Seuraava iso haaste on jo käsissämme, jos ulkomailla asuvat Suomen kansalaiset palaavat joukolla kotimaahan. Lentokentillä ja rajoilla pitää olla nyt hyvät ohjeistukset, miten toimia, ja siihen on jo ryhdytty. Palaajat on saatava karanteeniin ilman että he ehtivät olla kontaktissa muiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Kainuussa ei ole onneksemme todettu vielä yhtään tartuntatautitapausta, mutta, arvoisa puhemies, kannan kyllä suurta huolta Kainuun katajaisesta kansasta. 72 000 ihmistä Kainuun maakunnassa, näistä yli 14 000 on yli 70-vuotiaita, ja nytten kun nämä pääsiäisen pyhät ovat tulossa, niin jotenkin tuntuu tässä vaiheessa, kun katsoo tätä tilannekuvan kehittymistä, että olisiko jossain vaiheessa jo Kainuunkin rajat syytä sulkea.

Arvoisa puhemies! Minä toivon puhemiehistölle ja hallitukselle ja meille kaikille edustajille voimia tässä päätöksenteossa raskaina aikoina ja myös malttia Suomen kansalle tässä kriisi ajassa.

22.23 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Elämme tilanteessa, johon emme kuvitelleet joutuvamme. Kriisiskenaarioissa maailmanlaajuinen pandemia on usein mukana, mutta silti kriisin tulon on vaikea täysin valmistautua. On tärkeää, että lainsäädäntömme turvaa perus- ja ihmisoikeuksia. Oppia kertyy nyt kaikille, ja sen pohjalta voimme jatkossa varautua entistä paremmin niin huoltovarmuuden kuin lainsäädännön puolesta. Tartuntatautikimme toimii hyvin rajatummassa tapauksessa. Nyt mittakaavan vuoksi joudumme jälleen turvautumaan valmiuslain pykälien käyttöönottoon.

Liikkumisvapaus on keskeinen perusoikeus. Siihen tehtävät rajoitukset ovat äärimmäisen poikkeuksellisia, ja niihin ei saa kevyin perustein mennä. Viranomaiset voidaan poikkeusoloissa oikeuttaa käyttämään vain sellaisia toimivaltuuksia, jotka ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia valmiuslain 1 §:ssä säädetyn tarkoituksen saavuttamiseksi. Tämä tarkoitus on suojata väestöä sekä turvata sen toimeentulo ja maan talouselämä sekä ylläpitää oikeusjärjestystä, perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia.

Epidemiologinen ja lääketieteellinen tilannekuva ja ennuste tulevasta on nyt se, jonka perusteella rajoitusten oikeasuhtaisuutta ja välttämättömyyttä on ensisijaisesti tarkasteltu. Koronavirus leviää pisaratartuntana ihmisten välillä. Ilman suojaustoimia ennusteen mukaan 80 prosenttia saa tartunnan. 15 prosenttia sairastuu vakavasti, 5 prosenttia kriittisesti. Kriittisesti sairastuneiden tehohoidon tarve on paljon tavanomaista pitkäaikaisempaa, jopa kolme viikkoa. Tehohoitopaikkojen ja henkilöstön määrä maassamme on THL:n uusimpien arvioiden mukaan juuri ja juuri riittämässä, mikäli tauti etenee hallitusti ja eriaikaisesti eri alueilla.

Euroopan maiden surullisista esimerkeistä näemme, että tauti on ajanut useiden maiden terveydenhoidon ja etenkin sairaalahoidon ääri rajoille. Liikkumisrajoitus pohjautuu tilan tietoon koronavirustartunnoista Uudenmaan alueella. Vahvistettuja tartuntoja on kaksin-

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

kertaisesti verrattuna muuhun Suomeen. On siis tärkeää rajoittaa Uudenmaan alueelta ja alueelle suuntautuvaa liikennettä. Näin voimme ainakin pyrkiä vaikuttamaan siihen, että emme joudu Italian tai Espanjan kaltaiseen tilanteeseen, jossa lääkärit joutuvat valitsemaan, kenelle tehohoitoa annetaan.

Oikeus elämään on perusoikeuksista tärkein. Tämän puolustamiseksi muita tärkeitä oikeuksia joudutaan nyt joksikin aikaa rajoittamaan. Toivon, että ihmiset ymmärtävät tilanteen vakavuuden. Omalla toiminnallamme voimme vaikuttaa siihen, kuinka kriisistä selviydytään.

Valmiuslain 118 §:n käyttöönoton perusteella voidaan tilapäisesti kieltää oikeus oleskella ja liikkua tietyllä paikkakunnalla tai alueella taikka rajoittaa niitä, jos se on välttämättömästi ihmisten henkeä tai terveyttä uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi. Nyt hallituksen esityksen tarkoitus on eristää Uusimaa muusta maasta tartuntojen vähentämiseksi, siis estää liikkuminen Uudeltamaalta ja Uudellemaalle. Valtioneuvoston mukaan on selvää, että epidemian hidastaminen liikkumista rajoittamalla pelastaa ihmishenkiä Suomessa. Toimenpide on arvion mukaan välttämätön ja oikeasuhtainen. Muita yhtä tehokkaita keinoja tartuntojen hidastamiseen ei ole.

Perustuslakivaliokunta ei pidä toimia oikeasuhtaisuusvaatimuksen vastaisina. Kestoksi on määritelty nyt noin kolmen viikon jakso 19. huhtikuuta asti. Käyttöönoton purkaminen on mahdollista tehdä tätä nopeammin, jos tautitilanne tämän sallisi. On ensisijaisen tärkeää, että taustalla oleva tieto jaetaan avoimesti niin eduskunnalle kuin muillekin. Avoimella, ajantasaisella tiedonjaolla säilytämme kansalaisten luottamuksen, tuen viranomaisien työlle, poliittisen päätöksenteon uskottavuuden ja oppositio—hallitus-yhteistyön toimivuuden. Toivon myös opposition pitäytyvän tässä tiedossa.

Arvoisa puhemies! Terveysvaikutusten rinnalla on tärkeää tehdä analyysi näiden rajoitusten laajemmista vaikutuksista yhteiskuntaan. Kukaan meistä ei ole selvännäkijä, mutta tärkeää on rajoituksia laatiessa miettiä mittareita ja virstanpylväitä, jotka saavuttaessamme voimme toimia myös purkaa. Toimien oikea kesto ja ajoitus ovat tärkeitä niin ihmishenkien kuin talouden kantokyvyn kannalta.

Liikkumisrajoitus herättää luonnollisesti myös huolta ja kysymyksiä liittyen ihmisten erilaisiin elämäntilanteisiin. Sääntelyn oikeasuhtaisuuden vuoksi on otettava huomioon liikkuminen välttämättömistä syistä. Näistä hallitus on jo aiemmassa esityksessä nostanut muun muassa viranomaistoiminnan, työn ja elinkeinon harjoittamisen ja lapsen tapaamis-oikeuden. Perustuslakivaliokunta huomioi myös opiskelun.

Jotta poikkeusaika ja liikkumisen rajoittaminen sujuvat mallikkaasti, tarvitsemme selkeän ohjeistuksen viranomaisille, heille selkänäjäksi ja jokaisen tasa-arvoisen kohtelun turvaksi. Perustuslakivaliokunta kiinnittää tässä erityistä huomiota perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, suhteellisuusperiaatteeseen, vähimmän haitan periaatteeseen ja toimivallan käytön tarkoitussidonnaisuuteen.

Kiitos perustuslakivaliokunnalle ja asiantuntijoille huolellisesta ja nopeasta työstä mietinnön eteen. Eduskunnan päätettyä, ettei valtioneuvoston asetusta valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta ole kumottava, valtioneuvosto voi antaa sen soveltamista koskevan asetuksen. Toivon, että yhdessä torjumme viruksen leviämistä niin Uudellamaalla kuin muussa Suomessa, lisäämme merkittävästi testaamista, kuten täällä on useampi edustaja jo toivonut, koulutamme hoitajia, hankimme lisää suojavälineistöä ja py-symme kotona lähipiirissä toisiamme tukien ja vaikeana aikana ymmärtäen.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

22.29 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelälle sujuvasta asioiden esittelystä eduskunnassa mutta erityisesti mediassa kansalaisille.

Perustuslaki takaa liikkumisvapauden, yksityiselämän suojan, uskonnon- ja omantunnon vapauden, sananvapauden, vaali- ja osallistumisoikeudet ja monia muita oikeuksia. Näitä vapauksia rajoitetaan yli puolessa maailman valtioista. Luovumme Suomessa liikkumisvapaudesta väliaikaisesti. Monessa maassa on luovuttu kaikista oikeuksista pysyvästi. Tästä selvittää yhdessä, tillsammans.

22.30 **Eveliina Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Haluan myös itse kiittää perustuslakivaliokuntaa ja aivan erityisesti valiokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelää, joka kunnioittaa demokratiaa ja istuu edelleenkin tähän aikaan illasta täällä salissa. Tiedän, että teillä on ollut pitkä päivä, ja arvostan tätä suuresti.

Arvoisa puhemies! Nyt päätettävän liikkumisrajoituksen tarkoituksena on taudin leviämisen pysäyttäminen sekä erityisesti meidän terveydenhuoltomme kapasiteetin varmistaminen. Me olemme valinneet Suomessa ja hallitus on valinnut linjan, joka haluaa suojella ihmiselämää, ja tätä on mielestäni aivan erityisen tärkeää painottaa, koska se ei ole ihan itsestäänselvä valinta, kun katsoo, mitä maailmalla tällä hetkellä tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Uudestamaasta haluan sanoa muutaman sanan. Uusimaa ottaa nyt tartunnan leviämisen alkuvaiheessa kovimmat iskut osakseen. Nyt päätetyt rajoitustoimet ovat johtaneet Uudellamaalla yli 145 000 ihmisen lomautuksiin. Eli nämä iskut ovat olleet Uudellemaalle tällä hetkellä sekä terveydellisiä, ihmishenkeen kohdistuvia, että myös taloudellisia, ja toivon, että hallitus ottaa nämä asiat huomioon ja tarjoaa kaiken sen tuen ja kaikki ne resurssit, joita hallituksella on tarjota Uudellemaalle, jotta saamme tämän taudin nyt pysähtymään.

Arvoisa puhemies! Olen itse tottunut ajattelemaan niin, että kun vakava kriisi on kohdalla tai omalla kohdallani on vakava päätöksenteon paikka, niin käännyin kokeneempien puoleen ja kuuntelen heiltä neuvoa, ja mielestäni tämä ajatus sopii myöskin tähän hetkeen, tähän maailmantilaan. Haluaisinkin tähän loppuun lainata edesmennyt presidenttiä Mauno Koivistoa ja hänen viimeiseksi jäänyttä haastatteluaan, koska se mielestäni välittää meille päätöksentekijöille tässä salissa erittäin tärkeän viestin. Presidentti sanoi näin: ”Yleensä elämässä on viisasta luottaa siihen, että kaikki menee hyvin. Yleensä se kannattaa siinäkin tapauksessa, ettei siihen edes uskoisi. Sillä usein on käynyt niin, että uhkakuvat alkavat toteutua juuri sen takia, että niihin varaudutaan.”

22.33 **Eva Biaudet r:** Arvoisa puhemies, ärade talman! Här har i dag från oppositionens håll med stor hets framförts kritik mot vår grundlag och vår beredskapslag eftersom känslan av att inte kunna handla tillräckligt snabbt för att stoppa spridningen av corona är överhängande. Denna känsla förstår jag, men jag vidhåller att vår lagstiftning fungerar utmärkt. Riksdagens grundlagsutskott har under en dags tid granskat regeringens förordning, som innebär en allvarlig begränsning av våra grundläggande friheter, rörelsefriheten.

Grundlagsutskottet hänvisar i sitt betänkande till 9 § 1 mom. i Finlands grundlag, till europeiska mänskörättskonventionen och till EU-grundstadgan för att särskilt lyfta fram hur stark rätten är att få röra sig fritt i sitt eget land. Utskottet säger att rörelsefriheten är en del av människans självbestämmanderätt. Med detta som grund är det inte mer än rätt och riktigt att utskottet med stöd av de bästa grundrättighetsexperterna och utskottsrådets dju-

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

pa insikter noggrant granskar de grunder likaväl som den process regeringen baserar sitt beslut på. Att beredskapslagen förutsätter detta är inget misstag. Det är inte meningen att man ska kunna ingripa, begränsa eller göra undantag från våra viktigaste mänskliga rättigheter lättare än så här. Och grundlagsutskottet har gjort sitt arbete snabbt i alla fall.

Det är också viktigt att framföra att utskottet i sitt betänkande nu lyfter fram att de här begränsningarna i rörelsefriheten måste upphöra så snart förutsättningarna för beslutet saknas. Utskottet lyfter även alldeles särskilt fram att polisen i verkställigheten av begränsningarna ju leds av 1 kap. 2—5 § i polislagen med stadgar om respekt för grundläggande rättigheter och mänskliga rättigheter, proportionalitetsprincipen, principen om minsta möjliga olägenhet och att polisen i första hand ska övervaka begränsningarna i rörelsefriheten med råd, uppmaningar och befallningar.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä toistaa eilisestä puheestani, koska mielestäni se oli viisaasti sanottu, ja päättää hyvin tämän keskustelun, ainakin tässä vaiheessa.

Helsingin Sanomien haastattelussa oikeushistorian professori Jukka Kekkonen sanoi nimittäin, hän korosti, että poikkeusoloissa perus- ja ihmisoikeuksista on pidettävä jopa tavanomaista enemmän huolta: ”Poliittisen keskustelun yksi päälinja on vaatia yhä tiukempia toimia ja arvostella hallitusta hidastelusta. Koronaviruksen vaikutukset ovat kuitenkin niin epävarmoja, että kenelläkään ei voi olla varmaa tietoa siitä, millaista olisi optimaalinen politiikka. Sitä paitsi monisyisiä asioita ei saisi yksinkertaistaa liikaa.”

Minun mielestäni, arvoisa puhemies, perustuslakivaliokunta on tehnyt työnsä huolellisesti, ja kiitän siitä Suomen perustuslain, eduskunnan arvovallan ja kansanedustajan mandaatin mukaisesti. Näin se vain on demokratiassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Vielä perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelä.

22.37 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Ihan lopuksi haluan kiittää omasta ja valiokunnan puolesta näistä kiitoksista ja haluan myös jakaa kiitoksia erityisesti valiokunnan jäsenille, valiokuntaneuvoksille ja asiantuntijoille. Tämä oli pitkä päivä, ja heidän panos oli tärkeä tämän asian eteenpäin viemiseksi.

Täällä tuli yksi kysymys siitä, miksi hallitus ei antanut tätä asetusta kiireellisenä. Hallitus ei antanut sen vuoksi sitä kiireellisenä, että siinä olisi ohitettu eduskunta päätöksentekijänä. Jos kiireellinen asetusta annetaan, niin silloin se olisi tullut meille vain jälkitarkastettavaksi. Sen sijaan nyt me olemme käyttäneet tämän koko päivän aamuvarhaisesta kohtaa yömyöhään tämän asian käsittelemiseen. Tämä korostaa eduskunnan asemaa yhteiskunnassamme korkeimpana päätöksentekijänä — ja siitä minusta iso kiitos. Tämä oli tärkeää sen vuoksi, että oli perustavaa laatua oleva kysymys perusoikeuksiin puuttumisesta.

Sitten voisi kysyä sitä, että miksi oli tarpeen pitää muotoseikoista kiinni. Tässä asiassa oli pieni kauneusvirhe, mutta totta kai on näin, että kun tautitilanne on vakava, niin pitää pystyä reagoimaan nopeasti. Perustuslakivaliokunnan rooli on tehdä se oikeudellisesti kestävällä tavalla. Eli meidän työmme on kestävä kriittinen tarkastelu myös huomenna, että menivätkö nämä asiat oikein.

Sitten lopuksi haluan yhtyä edustaja Meren toiveeseen siitä, että valmiuslaki tarvitsee tarkastelua kyllä tämän jälkeen. Se on osoittautunut tässä prosessissa, että tämä työ meidän on saatettava pikaisesti käyntiin. — Kiitos kaikille.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta päätti perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, että valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta 27.3.2020 annettu valtioneuvoston asetus saa jäädä voimaan.

Asian käsittely päättyi.

3. Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 95 §:n 2 momentissa säädetyn toimivaltuuden käyttöönotosta ja 96-103 §:n soveltamisesta

Muu asia M 7/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 7/2020 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 7/2020 vp. Nyt päätetään, saako asetus jäädä voimaan vai onko se kumottava osittain tai kokonaan ja onko se voimassa säädetyn vai sitä lyhyemmän ajan.

Keskustelu

22.39 Johanna Ojala-Niemelä sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esitelen tämän perustuslakivaliokunnan mietinnön.

Perustuslakivaliokunnan arvioitavana on ollut valtioneuvoston asetus valmiuslain 95 §:n 2 momentissa säädetyn toimivaltuuden käyttöönotosta ja 96—103 §:n soveltamisesta. Asetuksessa säädetään valmiuslain 3 §:n 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa käyttöön otettavasta työvelvollisuutta koskevasta toimivaltuudesta. Arvioitava asetus on säädetty valmiuslain 95 §:n 2 momentin nojalla. Valmiuslain säännökset muodostavat pohjan arvioitavalle käyttöönottoasetukselle. Tällaiset valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönottoa koskevat asetukset on perustuslain 23 §:n ja valmiuslain 6 §:n mukaan välittömästi saatettava eduskunnan käsiteltäväksi. Eduskunta päättää, saako asetus jäädä voimaan, vai onko se kumottava osittain tai kokonaan ja onko se voimassa säädetyn vai sitä lyhyemmän ajan.

Valmiuslain 95 §:n 2 momentissa tarkoitettua terveydenhuollon henkilökunnan velvollisuutta tehdä työtä voidaan käyttöönottoasetuksen 2 §:n mukaan soveltaa koko valtakunnan alueella. Jos työvelvollisuutta sovelletaan, sovelletaan myös valmiuslain 96—103 §:ssä säädettyä.

Valtioneuvoston 17.3.2020 antaman valmiuslain käyttöönottoasetuksen mukaan valmiuslain 95 §:n 2 momentin mukaista terveydenhuollon henkilökunnan työvelvollisuutta olisi voitu soveltaa koko valtakunnan alueella. Perustuslakivaliokunta totesi asetusta arvioidessaan, että työvelvollisuutta koskee valmiuslain 14 luvun sääntelykokonaisuus. Valiokunta piti välttämättömänä, että työvelvollisen asemaa ja oikeuksia suojataan valmiuslain 14 luvussa säädetyllä tavalla tai muilla vähintään vastaavan tasoisilla säännöksillä. Kun 14 luvun toimivaltuuksia ei nimenomaisesti oltu otettu käyttöön eikä muusta sovellettavasta lainsäädännöstä oltu esitetty selvitystä, perustuslakivaliokunnan mielestä käyttöönottoase-

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

tuksen 5 § oli kumottava. Valtioneuvosto kumosi 5 §:n 19.3.2020 annetulla valtioneuvoston asetuksella. Työvelvollisuuden käyttöön ottamisesta on valiokunnan mukaan mahdollista säätää, jos samalla säädetään sovellettavaksi 14 luvun muu työvelvollisen asemaa ja oikeuksia koskeva sääntely tai muuten lainsäädännöllisesti huolehditaan näiden seikkojen järjestämisestä. Nyt annettu asetus koskee asianmukaisesti paitsi valmiuslain 95 §:n 2 momentin mukaista terveydenhuollon työvelvollisuutta, myös valmiuslain työvelvollisuutta koskevaan 14 lukuun sisältyvien 96—103 §:ien soveltamisen aloittamista.

Perustuslakivaliokunta korostaa rajoitusten välttämättömyydestä johtuen rajoitusten perusteena olevan ja niiden arvioimiseksi tarpeellisen tietopohjan merkitystä. Ottaen huomioon, että työvelvollisuus merkitsee erittäin tuntuvaa puuttumista henkilökohtaiseen vapauteen ja myös perustuslain 18 §:ssä turvattuihin oikeuksiin, sääntelyn välttämättömyydestä ja muiden käytettävissä olevien keinojen riittämättömyydestä olisi kuitenkin tullut tehdä laajemmin selkoa asetuksen perustelumuistiossa.

Perustuslakivaliokunta korostaa myös eduskunnan tiedonsaantioikeuksien merkitystä ja valiokunnan tarvetta saada kaikki asian käsittelyssä merkityksellinen tieto asianmukaisesti esitettynä. Valiokunta on asian käsittelyssä joutunut erikseen käyttämään perustuslain 47 §:n mukaisia tiedonsaantioikeuksia saadakseen sellaista selvitystä, joka valiokunnan mielestä olisi tullut toimittaa sen käyttöön oma-aloitteisesti. Valiokunnan mielestä valtioneuvoston on syytä kiinnittää asiaan erityistä huomiota.

Perustuslakivaliokunta esittää, ettei valtioneuvoston asetusta kumota.

22.44 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos perustuslakivaliokunnalle työstä myös tämän asetuksen eteen. Työvelvollisuutta koskevalla sääntelyllä pyritään turvaamaan terveydenhuoltojärjestelmän toimintakyky. Sääntelyn käyttöönotto on siksi välttämätöntä. Koska asetus olisi voimassa vain 13.4. saakka ja koska työvelvollisuus on viimeisin keino esimerkiksi suhteessa lisähenkilöstön vapaaehtoiseen rekrytointiin ja resursien kokoamiseen kiireellisiin palveluihin, on sääntelyä myös pidettävä oikeasuhtaisena, ja tilannekuvan muuttuessa myös asetusta on muutettava tai se on kumottava.

Arvoisa herra puhemies! Nopeasti asioita tulee, ja hoitajat ovat olleet jo yhteydessä ja kyselleet, mitä tämä kaikki tarkoittaa. Jos olen ymmärtänyt oikein, niin olisi toivottavaa, että mahdollisimman monet hoitoalan henkilöt vapaaehtoisesti ilmoittautuisivat työskentelemään hoitoalalla — eikö näin ole, että ensin lähdetään siitä, että vapaaehtoisesti? Ja toki tämä asetus sisältää myös sen, että huomioidaan näiden hoitajien senhetkinen tilanne, se, jos on itse riskiryhmässä, tai se, jos on ehkä yksinhuoltaja tai on pieniä lapsia, eli että pääseekö sitten sinne työhön. Onko näin? Arvoisa perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, jos hieman voitte selkokielellä avata, että mitä tämä kaikki tarkoittaa.

Terveydenhuollon henkilöstö on äärettömän kovassa paineessa. Siellä työskentelee hoitajia eri koulutuksella, on opiskelijoita, on puhtaanapitotyöntekijöitä, siivoojia, hoivaavustajia, on lääkäreitä, kirurgeja, eri ammattiryhmiä. He tekevät äärettömän tärkeää työtä, ja meidän kaikkien katse osuu heihin. Me kaikki katsomme heitä ja toivomme ja odotamme, että heillä on se viisaus hoitaa ihmisiä hyvin ja tietää, mitä missäkin vaiheessa tehdään. On erittäin tärkeää, että henkilöstöä on, ja jälleen kerran tässä tilanteessa, kun me tarvitsemme henkilökuntaa, me huomaamme, miten vaikeaa sitä on löytää. Se on se, mistä täällä on usein puhuttu: palkkapolitiikka, alan vaativuus. Nyt jälleen kerran me ymmärrämme sen, että näihin asioihin täytyy tulevaisuudessa myös entistä enemmän kiinnittää huomiota.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

Täällä on puhuttu hengityskoneista ja siitä, että koneita ei ole riittävästi, mutta ei yksin se kone vaan myös hoitaja, joka osaa käyttää sitä hengityskonetta. Ja on herätty myös siihen todellisuuteen, että kun sikainfluenssa oli vuonna 2009, todettiin, että jo silloin puuttui osaamista ja näitä hengityskoneita, niin olemme samassa tilanteessa edelleen. Eli kun on se aarre, se timantti, se hoitaja, joka ymmärtää tehohoidon ja osaa hoitaa potilasta ja ymmärtää sen tekniikan ja koneen käytön, niin kyllä sillä ammattitaidolla häntä täytyy myös kunnioittaa ja arvostaa, ja se on sitä palkkapolitiikkaa, että kerrotaan, että kunhan kouluttaudut ja osaat ja hallitset. Me tiedämme, että HUSin alueella saattaa leikkauksia peruuntua sen takia, ettei ole osaavaa leikkaussalihenkilöstöä paikalla, eli he ovat niitä helmiä, he ovat niitä timantteja, he ovat niitä rautaisia osaajia. Se hoitoalan työkenttä ja osaamisen taso on äärettömän laaja. Suomalaisessa terveydenhuollossa me olemme hyvissä käsissä, me olemme todella hyvissä käsissä. Ja haluan toivottaa kaikille terveydenhuollon henkilöstölle ääretöntä voimaa, viisautta ja jaksamista vaativassa työssä. Hoitaja on kanssa tavallinen ihminen — hänellä on perhe, hänellä on lapset, hänellä on arjen askareet ja arjen huolet ja murheet, mutta nyt hän ottaa kantaakseen niin suurta vastuuta ja niin suurta murhetta myös niiden hoidettaviensa puolesta, että sitä ei pysty edes käsittämään, ja sinne kaikki kiitos ja kaikki voimantoivotus kuin myös kaikille meille.

Arvoisa puhemies! Puhemiehistölle, kaikille meille kansanedustajille, työntekijöille niin täällä eduskunnassa kuin kansalaisille suurta voimaa. Tuetaan toinen toisiamme ja autetaan toinen toisiamme ja soitetaan puhelimella ja kysytään, voisimmeko me auttaa. Se on nyt meidän kansalaisvelvollisuutemme, mutta se on myös inhimillisesti ainoa oikea tapa toimia.

22.48 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tämä lainsäädäntö tuli nyt ajoissa tänne eduskunnan käsiteltäväksi, koska voi olla, että joudumme sellaiseen tilanteeseen, jossa terveydenhuoltoalan henkilöstölle joudutaan antamaan myös työmääräyksiä.

Se, mikä viime päivinä on ollut julkisuudessa, on se, että yksityinen yritys Mehiläinen on pyrkinyt rekrytoimaan meiltä lääkäreitä ja hoitajia Espanjaan tällä hetkellä. Huomasinkin, että tässä laissa, vaikka nämä valmiuslain pykälät tulevat käyttöön, ei ole tällaista mahdollisuutta, että nämä hoitajat ja lääkärit pysyisivät Suomessa, jossa heitä piakkoin ehkä kiipeästikin tarvitaan.

Tämä lainsäädäntö on aika kova temppu, koska tässä käytännössä katsoen hoitajalle voidaan antaa työmääräys ja siitä ei voi kieltäytyä kuin tietyin erityisin perustein, jotka on perusteltu ja löytyvät myöskin täältä lakipykälästä, joten se tarkoittaa sitä, että tällä lainsäädännöllä valtio voi määrätä hoitajan sinne etulinjaan, sinne etulinjaan taistelemaan ja hoitamaan potilaita. Tältä osin haluan lyhyesti vain sanoa sen, että siinä kohtaa, kun me näitä määräyksiä teemme, ja itse asiassa nytkin, on tärkeää, että tällä henkilöstöllä on riittävät suojavarusteet, jotta he eivät itse sairastu eivätkä vie sitä läheisiinsä, saati muihin potilaisiin.

Toinen asia on tämä testausasia. Meillä edelleen valitettavasti tulee viestiä siitä, että terveydenhuoltoalan työntekijöitä ei riittävällä tavalla testata, ja siellä edelleen löytyy se kriteeri, että pitää olla kontakti ulkomaille, ja tämä asia täytyisi kyllä hallituksen saada kuntoon, testaus, suojavarusteet, ja jos on altistunut, niin silloin ei pitäisi sinne työpaikalle mennä. Nämä ovat ehdottomia silloin, kun tällaisia lainsäädäntöjä velvoittavana säädetään. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

22.50 **Ari Koponen ps:** Arvoisa herra puhemies! Terveystenhuollon henkilökunnan työvelvoitteen säätäminen on asia, mikä on luonnollisesti herättänyt monenlaisia ajatuksia viimeisten päivien aikana. Tällaisessa poikkeuksellisessa tilanteessa velvoite on kuitenkin ymmärrettävä ja välttämätön. Mielestäni asetukseen tulisi huomattavasti selkeämmin ja tarkemmin kirjata kahdesta kohdasta. Ensinnäkin: mitä tarkoitetaan asetuksen ”lyhyellä poissaololla alalta”? Toiseksi: toisella paikkakunnalla annettu määräys vaatii myös tarkennuksia muun muassa työmatkan osalta ja muista käytännön järjestelyihin liittyvistä asioista.

Ihan niin kuin edustaja Rantanen totesi, tänään on voitu mediasta lukea, että Suomesta olisi ehkäpä lähdössä terveydenhuollon ammattilaisia Espanjaan auttamaan heidän vaikeassa koronatilanteessaan. Tämä on kyllä asia, mitä pitäisi harkita todella tarkasti, koska emme voi tietää, milloin tilanne on täällä Suomessa sellainen, että tarvitsemme näitä ammattilaisia meidän Suomessa asuvien ihmisten auttamiseen, ja jos tähän ei muuten saada selvyyttä, niin kyllä tähän pitää sitten lakiteitse puuttua.

22.51 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Terveystenhuollon henkilökunta on se briljantti, on se timantti, jota me tarvitsemme, todella jokainen meistä, siinä tilanteessa, jos me sairastumme ja tarvitsemme yhden- tai toisenlaista apua terveydenhuollossa. Ilman terveydenhuollon henkilökuntaa tämä maa ei selviä, ei koronainfektion aikana eikä muutoinkaan. Sen vuoksi ensinnäkin iso kiitos kaikille heille, jotka siellä uurastavat, ja toisaalta myös muistutus johdolle huolehtia riittävän hyvin meidän terveydenhuollon henkilökunnasta — niin kuin täällä on tullut esiin: se testaaminen, mutta myös ne riittävät suojavarustukset, se riittävä lepo ja muu heidän tarpeidensa riittävä huomioiminen, jotta myös he jaksaisivat niin tämän infektioepisodin läpi kuin sen jälkeenkin.

Tietysti tässä on tarkoitus, että työasiat, työvelvoitteet ja -järjestelyt saadaan tehtyä siellä yhteistyössä johdon ja terveydenhuollon henkilökunnan kanssa, ja toivottavasti myös vapaaehtoisuutta, mahdollisuuksia siihen löytyy sillä tavalla, että välttämättä tätä valmiuslain pykälää, mikä nyt on käsittelyssä, ei tarvitsisi ollenkaan ottaa käyttöön. Mutta kun tilanteet voivat nopeasti muuttua ja koronaepidemia ainakin toistaiseksi jyllää, niin tällainenkin säädös, mikä nyt meillä on säädettävissä, voi olla hyvinkin tarpeen, ja sen vuoksi, niin kuin täällä sanotaan, poikkeusoloissa jokainen Suomessa asuva, jolla on kotikuntalainen mukaan kotikunta Suomessa, joka toimii terveydenhuollon alalla, on saanut koulutusta tällä alalla ja on täyttänyt 18 vuotta mutta toisaalta ei vielä 68 vuotta, on velvollinen tekemään valmiuslain tarkoituksen toteuttamiseksi välttämätöntä työtä terveydenhuollossa. Määräys tällaiseen työhön voidaan antaa korkeintaan kahdeksi viikoksi ja uusia kerran.

Tämähän oli meillä käsittelyssä jo aiemmin perustuslakivaliokunnassa, mutta silloin näimme todella välttämättömäksi, että pelkästään työvelvoitetta ei voida yksistään ottaa käyttöön, vaan samanaikaisesti on välttämätöntä, että työvelvollisen asemaa ja oikeuksia suojataan valmiuslain 14 luvussa säädetyllä tavalla tai muilla vähintään vastaavan tasoisilla säädöksillä. Eli toisaalta, jos työvelvoite tulee voimaan, niin täytyy tulla voimaan myös työvelvollisen asemaa ja oikeuksia suojaavat säädökset. Mitä tällaiset säädökset esimerkiksi ovat? Ne ovat säädöksiä, jotka koskevat työvelvollisen ilmoittautumisvelvollisuutta, työmääräystä, työmääräyksen antamisen rajoitusta, työmääräystä annettaessa huomioon otettavia seikkoja, työvelvollisuussuhdetta, työvelvollisuussuhteen ehtoja, työnantajan tietojenantovelvollisuutta ja työvelvollisuusrekisteriä. Eli kuitenkin, vaikka meillä on poikkeusolot ja meillä on valmiuslaki käytössä, niin emme halua emmekä voi antaa pelkkiä vel-

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

voitteita, vaan meidän tulee huolehtia myös työntekijöiden asemasta ja oikeuksista. Se on demokraattisen yhteiskunnan aivan perusedellytys. Tässäkin näkisin kyllä, että perustuslakivaliokunta teki tarkkaa työtä, että vaikka tämä valmiuslain kohta on tarpeen ottaa käyttöön, se kuitenkin otetaan käyttöön sillä tavoin, että kokonaisuus on sellainen, mikä lopulta toimii meidän kaikkien parhaaksi.

Näillä sanoilla kiitokset tämän päivän aherruksesta niin tässä talossa kuin siellä terveydenhuollossa. Muistetaan meidän terveydenhuollon henkilökuntaa ja tehdään me osaltamme parhaamme, eli yritetään pitää se koronaepidemia rajoitettuna — eikä vain rajoittaa sitä, vaan nitistää se. Minä uskon, että se on mahdollista tässä maassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä.

22.56 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Juvosen kysymyksen siitä, ketä tämä laki koskee: Tässä on neljä keskeistä ryhmää, keitä tämän on ajateltu koskevan. Ensinnäkin ovat eläkkeellä olevat alle 68-vuotiaat. Nämä ovat lähinnä varhennetulla vanhuuseläkkeellä ja osa-aika-eläkkeellä olevia ihmisiä. Heitä on arvioitu olevan kaiken kaikkiaan 21 000 henkilöä tässä maassa. Sitten ovat lääketieteen ja farmasian opettajat, joita voidaan käyttää, ja lääketieteen ja farmasian opiskelijat. Sitten muilla toimialoilla tällä hetkellä toimivia, jotka ovat saaneet terveydenhuoltoalan koulutuksen kuitenkin, voitaisiin sitten nyt väliaikaisesti rekrytoida takaisin ikään kuin sille koulutuksen mukaiselle alalle. Heitä on arvioitu olevan 25 000 tällä hetkellä.

Tästä syntyy noin 47 000 ihmisen reservi. Todennäköistä on, että näitä kaikkia ei tulla saamaan, mutta kun edes osa tästä porukasta, niin meillä olisi riittävästi sitten työntekijöitä alalla, kun se epidemiakriisi tästä pahenee.

Paljon on keskusteltu myös siitä, koskeeko tämä ulkomailla olevia. Kuten edustaja Tanus tuossa edellä totesi, tämä koskee niitä, joilla on kotipaikkakunta Suomessa. Eli ei saada tuolta Norjasta ja Ruotsista siellä tällä hetkellä terveydenhuoltoalalla työskenteleviä suomalaisia tämän lain nojalla takaisin kotimaahan.

Tässä tosiaan niitä kieltäytymisperusteita ovat ikä, perhesuhteet ja sitten oma terveydentila. Ei tietenkään ole tarkoitus, että esimerkiksi riskiryhmäläiset joutuisivat sitten velvoitetuiksi työskentelemään.

Näihin työsuhteisiin sovelletaan normaalia työlainsäädäntöä, ja valittamalla voi hakea muutosta, eli oikeusturvastakin on huolehdittu. Valmiuslain 130 §:n 2 momentin mukaan työvelvoitteen antamista koskevaan päätökseen voi hakea myös valittamalla muutosta.

Tosiaan valmiuslain 86 §:n nojalla myös tätä henkilöstöä voidaan joutua siirtämään eri puolille Suomea, jos tulee se tilanne, että jollakin tietyllä paikkakunnalla on kuormittunut terveydenhuolto niin, että sinne tarvitaan lisää väkeä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta päätti perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, että valtioneuvoston asetus valmiuslain 95 §:n 2 momentissa säädetyn toimivaltuuden käyttöönotosta ja 96—103 §:n soveltamisesta saa jäädä voimaan.

Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 40/2020 vp

4. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on lauantaina 28.3.2020 klo 10. Täysistunto lopetettiin klo 22.59.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola